

Óváros első babája – Zsombor világa

Szabó Gábor: A képviselő naplója

Kovács Eleonóra: A dietetikus válaszol

XII. ÉVF. 118. SZÁM 2025. MÁRCIUS

Százhalom

ÓVÁROSI KÖZÖSSÉGI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

Mozdulj Batta! Kerékre fel!

Fotó: Tobee Photo

A TARTALOMBÓL: Óváros első babája, Zsombor • A képviselő naplója – Szabó Gábor beszámolója • Barangolás a múltban • Kovács Eleonóra: Egyik étrend sem jó mindenkinek • Tamási József: Így született a Húsvét ünnepe • Szolgálónépek Százhalmon – részletek Krizsán László könyvéből • Jankovits Márta: A föld embere (folytatás) • Németh István: Egy lokálpatrióta emlékei (folyt.) • Mitták Ferenc - Mittákné Bögre Ágnes: Más szemmel – Forradalom Pest-Budán

Áprilisi

PROGRAMAJÁNLÓ

BARÁTSÁG KULTURÁLIS KÖZPONT

HÚSVÉTVÁRÓ CSALÁDI NAP

Időpont: 2025. április 6. vasárnap, 14:00

Sok szeretettel várjuk azokat az érdeklődőket, akik szívesen vágnak, ragasztanak és szívesen töltik szabadidejüket kreatívan. A program lehetőséget nyújt kicsiknek és nagyoknak húsvéti díszek készítésére.

14.00 - 17.00 kézműves foglalkozás

15.00 KALAP JAKAB KONCERT

Kalap Jakab saját dalaiból álló Bábkonzertje a folklórgéne sokszínűségét ötvözi a magyar hagyományokkal, kialakítva ezzel sajátos egyedi stílusát, mely nagy sikert arat a gyermekek és szülei körében.

A koncert után: APRÓK TÁNCA

Gyermek táncház a Forrás Néptáncgyűttes Független Színház közreműködésével

helyszín: Barátság Kulturális Központ színházterem és előtér

KÖLTÉSZNAPI NAPJA - PARTOKON

Időpont: 2025. április 11. péntek, 18:00

Helyszín: Barátság Kulturális Központ
a Felhőjárók Mozdulatszínház előadása

„Az idő lassan elszivárog,
Nem lógok a mesék tején,
Hörpintek valódi világot,
Habzó éggel a tetején.”

(József Attila: Ars poetica)

2003-ban jött létre a Felhőjárók drámacsoport, melynek tagjai olyan 20 és 46 év közötti felnőttek, akik értelmileg, illetve mozgásukban akadályozottak.

Mivel ők verbálisan nehezen nyilvánulnak meg, így létrehoztak egy mozdulatszínházat, ahol a gesztusoké és a testbeszédé a főszerep.

A belépés díjtalan, de helyreszóló jegyhez kötött.

Óváros első babája 2025-ben

Zsombor világa

Január 14-én látta meg a napvilágot Óváros idei első újszülöttje, Zsombor. Édesanyját, Mánya Szabinnát kérdeztük a babáról illetve a szülés utáni körülményekről.

- Első gyermeküket, nevelik, aki egyben 2025-ben az Óváros első babája is. Mivel foglalkoznak és mióta élnek az Óvárosban?

- Én HR-esként dolgoztam egy IT tanácsadó cégnél kisleányként érkezése előtt, férjem a finomítóban dolgozik több mint 10 éve, immár vezérként. Férjem a születése óta battai, több városrészben is élt és négy éve költözött az Óvárosba. Én lassanként éve élek itt, a jövőnk is itt tervezzük.

- Megtudhatunk-e néhány jellemző születési adatot a babára vonatkozóan?

- Kisfiunk Budapesten a SOTE II.-n született, 2025. 01. 14-én, kedden, kicsit előbb érkezett, mint azt kiszámolták ugyanis január 18-ára voltam kiírva, de a gyermek másképp döntött. Zsombor 2600 grammal és 53 cm-el született.

- Talán elsőként kellett volna megkérdezni: a baba nevét (feltételezem, a nemét már előre tudták) mi alapján választották?

- Kisfiunk Harka Zsombor, keresztnévét hosszas tanakodás után döntöttük el, ez volt az egyetlen olyan férfinév, ami mind a kettőnknek tetszett.

Miután férjem kíváncsiságból rákeresett az interneten a Harka Zsombor névre feltűnt egy történelmi személyiség, Zombor Gyula, aki a krónikák második Gyulája, Tétény vezér unokája és Bogát Harka fia

volt, ez az ismeret tovább erősítette bennünk, hogy jól döntöttünk.

A nemét már elég korán megtudtuk a 12. heti genetikai ultrahang vizsgálaton, egész egyértelmű volt, hogy kisfiút hordok a szívem alatt. Azon a héten, amikor a vizsgálatra mentünk, álmodtam egy szép, barna hajú, kerek arcú kisfiúról, és szinte meg sem lepődtem, hogy fiunk lesz. Nagyon örültünk neki, amikor kiderült minden rendben vele és néhány hónap múlva már a karunkban tarthatjuk.

- Hogyan fogadta a családot? A szülők, nagyszülők is battaiak?

- Családunk kitörő örömmel és izgatottsággal fogadta érkezését, egészen hamar megosztottuk velük az örömhírt.

A férjem oldaláról szinte mindenki battai, a közelség miatt rendszeresen találkoznak. Az én szüleim sem laknak messze kétvárosnyi csupán a távolság.

Kisfiunk kifejezetten szerencsés, mindkét oldalról élnek a nagyszülők, valamint 3 dédimamája illetve egy dédipapája is van.

- Kaptak valamilyen különleges figyelmet a város részéről, például ajándékot vagy köszöntést?

- Az első hat hétben a védőnő hetente látogatott bennünket, ő említette, hogy az egyik óvárosi képviselő szeretne minket meglátogatni, mert Zsombor az első óvárosi baba idén. Igényeltük a születési támogatást, ami három részből áll, a babacsomag egy részét Szabó Gábor képviselő személyes látogatása alkalmával adta át.

Nagyon jó kezdeményezésnek tartom az újszülöttek ezúton történő támogatását, korábban más városokból még csak hasonlót sem hallottam. Ezúton is köszönjük a látogatást és a támogatást a képviselő úrnak és a polgármesternek. Várjuk a folytatást ősszel az Újszülöttek Fája programban, melyben szintén részt veszünk.

- Hogy viselkedik a baba eddig? Nyugodt, mozgékony, sokat alszik?

- Kifejezetten jó baba, szerencsésnek

mondhatjuk magunkat, éjszaka 4-5 órát alszik. Persze ez az elején sokkal kevesebb volt, és többször ébredt fel, de ma már nyugodtabb. Nappal egyre többet van fent, érdeklődően figyeli környezetét, szoktunk

tornázni vele, igényli a törődést és szeret kézben lenni. Ha úgy érzi, magányos vagy nem foglalkoznánk vele eleget, akkor ennek hangot is ad, egyébként nem nevezném síró babának. Szereti, ha sétálni megyünk és az idő egyre inkább engedi a hosszabb kint tartózkodást, ami nem csak neki, hanem az anyukájának is jót tesz.

- Mennyire biztosított a gyermek számára az egészségügyi ellátás? (Védőnő, szakorvos stb.)

- Teljes mértékben, remek védőnőnk van (Hegyiné Soós Ilona), akivel most már havi szinten találkozunk. Ha kérdésem merül fel, mindig elérhető és segítőkész. Néhány helyi szakorvossal is találkoztunk már és a gyermekorvosunkkal is pozitív a tapasztalatom.

- Milyen terveik vannak a jövőre nézve a családot illetően?

- Még nagyon friss az élmény, nagy ugrás, hogy kettőnkből hirtelen három lett. Kezdünk összeszokni mint család, éppen ezért tovább bővílni egyelőre nem tervezzük. Lakhelyünket tekintve maradunk itt, jól érezzük magunkat, kifejezetten ideális, nyugodt, békés környezet kisgyermekkel. Szeretnénk bölcsődébe írni Zsombort, ha nagyobb lesz, 2 éves korában, én pedig visszatérnék a munka világába.

Szabó Gábor beszámolója

A képviselő naplója

Február közepétől megsokasodtak a felajánlások, így számos rászoruló családhoz került: ágy, gyermekruha, lábbelik, játék, tűzifa, ágy, bútor, tartós élelmiszer, stb.

Ezúton tájékoztatom a településrészen élőket, hogy ebben az évben 1 alkalommal lesz LOMTALANÍTÁS, mégpedig április 10–13 között, csütörtöktől vasárnap 12 óráig tart. **Veszélyes hulladék begyűjtése:** április 12. szombat 8–14 óra között a Városi Szabadidő Központ előtti parkolóban. Bővebb információt a www.szakom.hu oldalon találnak.

Február 28. A román néphagyomány a „márciuska” - tavaszváró ünnep -, amelyet idén február utolsó napján tartottak a Barátság Kulturális Központban.

Március 1. Junior Squash Országos Bajnokságot rendeztek az Omega Sportcentrumban amelyen több battai fiatal is részt vett.

Március 6. A Városi Nőnap ünnepi koncertje után a szokásoknak megfelelően a Képviselő-testület tagjaival egy szál rózsával kedveskedtünk a hölgyeknek.

Március 7. A jó idő beköszöntével megkezdődtek a kisebb-nagyobb útfelújítások az Óvárosban. Szilárd útburkolat javítási munkái: Erőmű, Kárász, Meggyfa, Szabadság, Szt. László utcában. Murvázás a Bulcsú utca egy szakaszán és a Földvár utcában.

Március 12. 2020 óta minden év elsőszülött óvárosi babáját és szüleit személyesen köszöntöttem. Önkormányzatunk babacsomagjával és ajándékaimmal érkeztem idén Harka Zsomborhoz (szül.idő: 2025. 01. 14., 2600 g, 53 cm.) és szüleihez.

Március 13. Rendkívüli Képviselő-testületi ülésen a Városi Sportcsarnok fejlesztése, a parkfenntartási munkák elvégzésére tárgyú közbeszerzési eljárás lezárása, valamint önkormányzati területek értékesítése céljából további döntések meghozatalára került sor.

Március 14. Az Egyháztestületi ülés legfontosabb napirendi pontja a Székesfehérvári Egyházmegye karizmatikus közösségeinek XXVI. találkozója programjának összeállítása volt.

Március 15. Miután a Petőfi-szobornál tiszteletadás mellett elhelyezték koszorú-

ikat a városlakók, a BKK-ban tartották a Városi Ünnepséget az 1848–49-es Forradalom és Szabadságharc évfordulója alkalmából. A díjátadó ünnepség és díszelőadás keretén belül a díjazottak:

Egészségünkért Díj: Szabados Anita. Gyermekéért Díj: Adorjáné Káldi Boglárka. Köztisztviselői Díj: Fejes Szilvia. Testnevelési és Sport Díj: Nagy János. Szociális Munkáért Díj: Kósa Melinda. Környezetvédelmi Díj: Janovszky Károly. Közrend, Közbiztonságért Díj: Majerszki János. Város Díszpolgára Cím: Farkas Bertalan

Március 20. A nyári táborok hosszú sora várja az Óvárosban az érdeklődőket, többek között a: Batta Thália Tanoda, EU nyelvtudió, Batta Balett Stúdió, Százhalombattai VUK SE, Anna Dance Company, „Matrica” Múzeum és Régészeti Park, OMEGA Sportcentrum Squash tábor, Mokány Lovasklub... Részleteket a felsoroltak Facebook oldalán olvashatják.

Március 22. A Mozdulj Batta! Kerékre Fel! eseményen a hűvös időjárás ellenére a szokásoktól eltérően kevesebben vettek részt a megszokottaknál. A Sporthalom Nonprofit Kft. által rendezett kerékpáros túra alkalmából ezúttal 16,2 km-t teljesíthettek a megjelentek.

A Víz Világnapja alkalmából két helyszínre hirdetem közösségi szemétszedést,

amelyre több, mint kéttucatnyian jöttek el, és ahol 15 zsáknyi hulladéktól mentesítettük környezetünket.

Március 24. A Százhalombatta-Tököl között közlekedő dunai komp ettől a naptól kezdődően minden nap reggel 7 órától 18 óráig közlekedik.

*

Az előttünk álló időszak több eseményére szeretném felhívni a figyelmet:

Április 11. 46. Regionális borverseny 17 órától a Zenálkó Etel Óvárosi Községi Házban

Április 13. Bolhapiac az óvárosi focipályán 14-17 óra között

Május 9. Játékos Borest a Hamvas Béla Városi Könyvtárban

Május 17. Családi Sport- és Egészség-nap az 1.Számú Általános Iskolában

Május 31. Sárkányhajó verseny

Köszönöm a javaslatokat, véleményeket, keressenek ezután is bizalommal a szabogabor@mail.battanet.hu e-mail címen vagy a 06-20-222-2930 telefonszámon.

Szabó Gábor
képviselő

A Százhalombatta Római Katolikus Plébánia az Óvárosi Szent László templom mellett (2440 Százhalombatta, Szent László u. 62.) meghitt környezetben

urnahelyeket kínál.

Kérdéseikkel, valamint az urnahelyek megváltásával kapcsolatosan érdeklődni a Szent István Templom Irodájában lehet. (Százhalombatta, Szent István tér 11.)

Hivatali időben: hétfő, szerda, péntek 17 – 19 óráig, vagy a 06-23-951-323-as telefonszámon.

SZÁZHALOM

Óvárosi Községi, Közéleti Folyóirat

Megjelenik havonta

Felelős kiadó:

Jován László, a Hírhalom Egyesület elnöke

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.

Postacím: 2440 Százhalombatta, Csenderics út 4. Tel.: 06-30-966-8079

www.szazhalom.hu

ISSN szám: 2559-9860

Nyomdai munkák:

Hírhalom Egyesület, Százhalombatta

Támogatók:

Százhalombatta Város
Önkormányzata

Nemzeti
Együttműködési
Alap

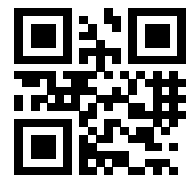
MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
Alapítvány

Százhalom Online

KÖZÖSSÉGI, KULTURÁLIS, KÖZÉLETI MAGAZIN

CIVIL KURÁZSI

ITT ÉS MOST

PORTRÉ

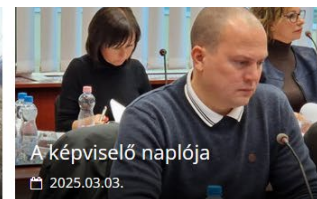
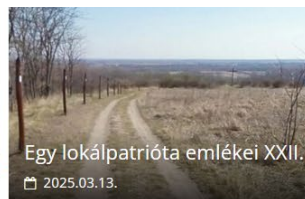
KULTÚRA

SZERBEK

EGYSZER VOLT

SZOMSZÉDOLÓ

100HALOM

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk Önt és családját a **Canticum Novum Vegyeskar 25. jubileumi húsvéti koncertjére, mely 2025. április 10-én 19 órai kezdettel kerül megrendezésre a Szent István templomban.**

Műsor:

Szokolay S.: Ima rontás ellen • D. Buxtehude: Jesu meine Freude VI. vers • A. Vivaldi: Magnificat, Et misericordia, Fecit potentiam, De posuit • J. S. Bach: Christ lag kantáta 1. tétel • Esterházy P.: Dormi Jesu, Pange lingua, Ave, dulcis Virgo • F. Schubert: Német mise 1. és 5. tétel • Farkas F.: Kyrie • Ch. Gounod: C-dúr mise - Gloria • F. Schubert: G-dúr mise - Credo • W. A. Mozart: B-dúr mise - Sanctus • Ch. Gounod: C-dúr mise: O salutaris hostia • W. A. Mozart: C-dúr mise - Agnus Dei

Vezényel: **Csehák Izolda**

A koncert fő támogatója a Musica Divina Egyesület.

46. REGIONÁLIS BORVERSENY
a Százhalombattai Csobolyó Borbarát Klub szervezésében.

Minták begyűjtése:
2025. április 9. szerda 15.00-19.00-ig,
2025. április 10. csütörtök 9.00-12.00-ig

Nevezési díj: 1000 Ft / egy minta,
több minta esetén a továbbiak 500 Ft / minta

EREDMÉNYHIRDETÉS
2025. április 11. péntek 17.00

Fellépő: **Muslinca Dalárda**

Helyszín:
Zenálkó Etel Óvárosi Közösségi Ház
(2440 Százhalombatta, Szent László út 54.)

Vacsora: pincepörkölt
Belépődíj: 3500 Ft

Bővebb információ
Hóbor Ferenc 0670/3737-124
Filóci György 0670/3731-060

„Tegyétek, amit mond!”
Jn 2,5

Szentmise: **Spányi Antal püspök atya**

Tanítás, tanúságtétel:
Bartha Angéla SSS nővér
P. Juhos Ferenc SVD atya
Varga János SVD atya
Szent Arnold Lelkigyakorlatos Ház
verbita közössége
Bibi, Isten gyermeke

Zenei szolgálat:
Noé Bárkája Zenekar
verbita atyák
Égi Zenekar

A Székesfehérvári Egyházmegye
karizmatikus közösségeinek XXVI. találkozója
2025. május 1. 8:00-18:00
Helyszín: Százhalombatta,
Szent István templom

További információ: Gyarmati Mónika 20-535-0366

Régi óvárosi épületek, sírkövek fotói a Néprajzi Múzeum online katalógusában

Barangolás a múltban

A digitális eszközök, az applikációk, az internet egyre nagyobb teret foglalnak el, egyre változatosabb módokon a mindennapjainkban. A hazai múzeumok is jelen vannak az online térben. A múzeumok a váltott közgyűjteményi feladatnak megfelelően a nagyközönség számára is elérhetővé tesznek minél többféle muzeális tartalmat mindabból az emléktanyagból, amit a köz számára őriznek.

a házszám, a tulajdonos neve. Magas fűből fehérlettek ki a szerb és a római katolikus temető egyes sírkövei.

A online anyag elérési útja: Néprajzi Múzeum honlap (gyujtemeny.neprajz.hu) – Gyűjtemények - Fényképgyűjtemény – Készítés helye: Százhalombatta

Élvezetes keresgélést, kellemes időutazást kívánok mindazoknak, akik belépnek ebbe az online dokumentum-anyagba!

Takácsné Németh Gabriella
régész
„Matrica” Múzeum

A nagy választékból jelen írással a budapesti Néprajzi Múzeum katalógusának egy fényképgyűjteményi egységére szeretném felhívni a figyelmet. Ki sem kell mozdulni a lakásból, vissza ugorhatunk az időben jó 50 évet és végig járhatjuk Százhalombatta óvárosának épületeit, láthatunk régi szerb és katolikus sírköveket.

Györgyi Erzsébet néprajzkutató, muzeológus Budapest környékén Érd, Diósd és Százhalombatta településeknek a hagyományos paraszti kultúrához köthető épületeit vette számba 1970-ben. A népi építészet kutatási módszertanának megfelelően épület-felméréseket, írásos jegyzeteket és fotókat készített. Az 56 darab megőrzött fekete-fehér negatív nagyon értékes dokumentum! Egy-egy épület, avagy porta esetében pontosan feljegyzésre került az utca,

Interjú Kovács Eleonóra dietetikussal

Egyik étrend sem jó mindenkinek

Napjainkban egyre többen igyekeznek tudatosan táplálkozni. Nem ritka az sem, hogy egészséges emberek is kikérik a dietetikus tanácsát. Kovács Eleonóra dietetikus előadásain egyre többen vesznek részt fiatalok is. Évszakváltáskor még fontosabbá vált a téma, erről kérdeztük a szakembert.

- Milyen alapszabályokat érdemes követni az egészséges táplálkozásban, amit bárki könnyen beépíthet a mindennapjaiba?

- Több fontos alapszabályt érdemes követni. Egyrészt tisztában kell lennünk azzal, hogy más az adag mennyisége és összetevők szerinti igénye a különböző korosztályoknak. Ne várjuk el, hogy egy kisgyerek annyit egyen, amennyit a szülő aggodalommal telve kiszed neki.

Követni érdemes az évszakokat. Télen a magasabb zsírtartalmú ételeket kívánjuk, mert magasabb a fűtőértéke. Ugyanezért kánikulában egy evőkanálnyi zsír az a mennyiség, ami egy klimatizált vagy állan-

atnak. Ezért a sós, húsos, csípős és a jelentősen cukros ételeket este helyett napközben kell fogyasztani, hiszen élénkítőek és éber alvást vagy alvászavart okozhatnak.

Magyar illetve európai ételalapanyagokból kell főznünk, sütnünk. Rengeteg tartósítószer, vegyszert használnak a messziről, több ezer kilométert utaztatott gabonák, zöldségek, gyorsan romló gyümölcsök romlásgátlására.

Az állati fehérjét sózni kell, mert sós gyomorsavban tudja lebontani a gyomor. Érdemes tudni, hogy vérnyomásemelő, ezért vacsorára húselv helyett nyugtató párolt vagy nyers magyar veremléssel eltartható,

- Milyen ételek segíthetnek az immunrendszer erősítésében, különösen kisgyermek és idősebbek számára?

- A vegyszer-, adalék- rejtettcukor-mentesség, nátrium-glutamát mentesség nélkülözhetetlen. Hisztaminreakcót kiváltó ételek ismerete és lecsökkentése. Egyszerű, kevés összetevőből, ízletes, párolt, nem erjesztő hatású ételeket kell készíteni.

A kisgyerek azt szereti, amit a szülő szeretettel kínál és jó példát mutatva együtt jóízűen megesznek. Egészen kis korban csoki helyett friss répa „ropit” érdemes adni. Kovászolt kenyeret, dobozos gyümölcslelnek nevezett cukoroldat helyett valódi magyar gyümölcsöt. A kicsiket meg kell tanítani rágni, nem csak reszelt pépes ételt adni. Bármilyen furcsa, ez növeli az élethez szükséges egészséges megküzdési erőt.

Ne az étel, cukor, csoki legyen a jutalom vagy bánat esetén a vigasz. A közös családi étkezés, összetartó erő. Gyümölcsjoghutok, színezett késztermékek teljes elhagyása. Műanyag palackos vizek elhagyása. Színes „üditőnek” látszó, műanyag palackos folyadék teljes elhagyása.

dó hőmérsékletű helyiségben ülő, alig mozgó felnőtt embernél még nem okoz gyulladásokat.

A napszakhoz illesztett étkezés is fontos, hogy hiszen az ételek élénkítenek és nyug-

zöldség alapú ételt ajánlott vacsorázni.

Savas és lúgos ph-t igénylő ételt nem szabad keverni mert „gyomorégést” okoz, nagyon nehezen emészthető, és allergiás reakciót tud kiváltani.

- Van olyan alapanyag, amit sokan elhanyagolnak, pedig nagyon hasznos lenne beépíteni az étrendbe?

- A friss, magyar, lúgosító, vegyszermentes ételeket.
- Magyar barnarizs tartósítószermentes káposztával, íróval.
- Köles-zöld levelekkel.
- Adalékanyag-, élesztő-, cukormentes, hosszan kovászolt, vegyszermentes lisztből készült kenyér, házi vajjal, mézzel.
- Magyar alma, magyar idénygyümölcs, zöldség.
- Vermeléssel eltartott nyers cékla-répa/lé.
- Hajdina, juhtúróval, lilakáposztával, lila hagymával.
- Friss nyers, nem fagyasztott petrezselyem- és zellerlevél, yamgyökér (szívproblémákra)
- Sóska, spenót, mángold főzelék.
- Zeller-, káposztafélék fogyasztása
- Fermentált ételek, hosszan érlelt kecske- és juhsajtok.

- Hogyan lehet egészségesebben elkészíteni a hagyományos magyar ételeket?

- A vegyszermentes alapanyagokat fontos kicserélni. A hormonnal, nyugtatóval kezelt állatok húsnak teljes lecserélése ajánlott, helyette az ellenőrzött gazdaktól vásárlás az alap.

Ma már nem vágtatnak lóháton a magyarok a csatatéren, ezért nem szabad mindennap kolerikus hatást tartalmazó ételt enni, hogy ne emelje a vérnyomást. Hagományos magyar étel a sóska tojással vagy kukoricaprósza juhtúróval, lilahagymával.

- Mit ajánl azoknak, akik szeretnék csökkenteni a cukor- és sóbevitelt anélkül, hogy az ételeik íztelenné válnának?

- Adalékanyagmentes só a húshoz, állati fehérjéhez kell adni, hiszen sós gyomorsavban emésztődik a fehérje. Növényi

ételeknél csökkenteni kell. A jó minőségű, megfelelő mennyiségű zsiradék adja az ételek jó ízét.

Az önuralom az étel mennyiségére kulcsfontosságú. A mindennapi örömet nem az étellel kell megszerezni, bár manapság ez a legkönnyebben elérhető örömforrás a jó társaság és szellemi elfoglaltság helyett.

A rejtett cukrokat figyelni kell a pékárukban, felvágottban, konzervekben, félkész ételekben. Ez már jelentős csökkenés a cukorbevitelben.

- Mennyire fontos a napi ötszöri étkezés, és van-e olyan helyzet, amikor ez nem szükséges?

- Kisgyermekkorban még fontos az ötszöri, kis mennyiségű étkezés, és később, a növekvő gyermekkorban majd a kamaszkorban, a gyors beépítés életszakaszában.

Felnőttkorban, ülő munkánál nem ajánlott a napi ötszöri étkezés. Az életközépe utáni időszakban lassul az anyagcsere, tovább tart az ételek megemésztése, és egyre kevesebb fizikai anyagra van szüksége a testnek. Inkább a jó tápanyagarányban összeállított ételre, vegyszermentes minőségre, a szerethető társaságban történő étkezés nyugalmára, megfelelő rágási és vízvívási szokásokra.

- Idősebb korban milyen változtatásokra van szükség az étrendben az egészség megőrzése érdekében?

- Az idősebbeknek a puffasztó ételek csökkentése, a szívproblémákat, egyensúlyzavarokat okozó, hisztaminreakciót kiváltó ételek teljes elkerülése nagyon fontos. Vacsorára a lúgosító növényi ételek pihentető alvást és gyulladásgátló hatást adnak, csökkentik az ízületi fájdalmakat.

Megfelelő „gyomornyí” adag legyen az ételadag. A kevés hús, csípős, vegyszeres, túlcukrozott étel helyett a magyar gabonák friss zöldlevelekkel, kis adag méz, mézes

édességek mindennapi fogyasztása, meleg levesek, főzelékek nyugalomban fogyasztása ad egészséges áramlatot.

- Van olyan népszerű táplálkozási mítosz, amit érdemes eloszlatni?

1. Egyik mítosz, hogy a hús azonos a fehérjével, ezért fehérjehiánya lesz annak, aki nem eszik húst. A húsnak alig több mint 10%-a hasznosítható fehérje. A növényi táplálékok is hordoznak elegendő, jól felszívódó hasznos fehérjét, ha jól van összeállítva az étrend.

2. Kenyér, krumpli, rizs káros szénhidrát, nem szabad enni, ha valaki diétázik. Ha jól van társítva zöldségekkel és a napszakhoz, nem fog hirtelen vércukor kiugrást okozni.

3. Nem szabad édességet enni. A jó formájú, vegyszermentes, természetes cukor fontos az agynak és az izmoknak. Érdemes megismerni a sok szerethető finom egészséges édességet és időben jól illeszteni az előző étkezéshez.

4. A cukorpótló édesítőket kell enni fogyókúrában és cukorbetegségben. Ezeket vegyszerrel vonják ki a gabonákból és az édes íz miatt inzulinválaszt ad, ami a normál cukrot lecsökkenti és édességfalás roham lép fel, hogy visszaemelkedjen a normál szintre a vércukor.

Több mint száz étkezési irányzat van a világon és így Magyarországon is. Több típusú paleo, ketogén, vegán, vegetáriánus, időszakos böjtök, tisztító kúrák stb. Egyik étrend sem jó mindenkinek, mert az egyéni igényekhez kell illeszkedni az étel energiájának. Fontos az életkor, nem, hormonciklus, temperamentum, az étkezés után végzett tevékenység, évszak, napszak, gyógyszertársítás. Ezekhez az emberi tényezőkhöz társítjuk étel összetevőit, vegyszermentességét is.

Tamási József

Így született a Húsvét ünnep

- Péter! Erre gyere, itt ezen a keskeny utcán keresztül hamarabb odaérünk.

- Ahogy gondolod, bár nem szeretem ezt a zsidongást, ami itt van. Most pedig különösen nem. Belefáradtam mindenbe. Elegem van. Nincs értelme semminek. A Mester meghalt. Hagyta, hogy megöljék!

- Ne haragudj, ezt talán ne feszegetsd. Te hol voltál, amikor elfogták? Miért hagytad? Péter!

kezdett örömeiben.

- És te, Péter? Te mit csináltál?

- Én visszadugtam hüvelyébe véres kardomat. A Mester mondta, hogy aki kardot ránt, az kard által vész el!

- És féltél, ugye Péter! Féltél?

- Dehogy féltém János! Hisz mentem veletek a főpap udvaráig.

- Azt tudom, én vezettelek oda. A főpap távoli rokonom, ezért engedtek be az ud-

hívjanak, hanem Péternek, azaz kősziklá-nak!

- Kedves János barátom! Te vagy közülünk a legfiatalabb. Talán ezért is szeretett téged egy kicsit atyáskodó szeretettel. Én már 3 évvel ezelőtt sem voltam ifjú. Igazán szégyellem, hogy féltém. Amikor egy cselédlány rákérdezett, hogy úgy érzi, hasonló a beszédem a galileiekéhez, mint akárcsak a názáreti Jézusnak, megijedtem, hogy engem is bíróság elé állítanak. Megijedtem, érted? Arrébb mentem, amikor egy másik cselédlány mosolyogva rám nézett, és azt mondta: „Te is ezzel a názárettel voltál!” Erre már többen körül álltak és kérdezgetni kezdtek: „Valóban te is ennek a tanítványa voltál?” Persze én tagadtam. Azt mondtam, hogy nem is ismerem! És akkor jött a harmadik nő, most is előttem van az arca. Egy pillanatra elém állt, nem tudtam tovább menni és akkor ő is állította, hogy én Jézushoz tartozom.

- És erre mit csináltál?

- Mit csináltam? Kiabáltam János, hogy nem is ismerem Jézust! Féltém János! Féltém! És akkor jött az a nyavalyás kakas!

- Mit beszélsz? Miféle kakas?

- Te talán nem is emlékszel! Amikor tegnap Jézus azt mondta, hogy hamarosan elfogják, én tiltakoztam, hogy akár az életem árán is megvédek. Mire Ő rám nézett és azt mondta: „Mielőtt a kakas megszólal, háromszor tagadsz meg engem!” És akkor, ott a főpap udvarában, miután háromszor is letagadtam, hogy egyáltalán ismerem a Mestert, megszólalt egy kakas. Kegyetlenül kukorékkolt, mintha csak nekem kiáltózná a fülemben: „Hazudsz Simon!” Talán nem is vagyok méltó a Péter névre. Ezt a kukorékkolást azt hiszem soha nem fogom elfelejteni. Szinte elmenekültem az udvarból.

- Igen, láttalak a tömegben, ahogy kifelé mentél. Ha jól láttam, el is sírtad magadat.

- Elsírtam? Zokogtam. Féltém és zokogtam. A Golgotára nem is tudtam kimenni veletek.

- Nem haragszom, de azért annyit monddok, én legalább kardot rántottam és közejük csaptam.

- Igen, láttam, levágtad az egyik katona fülét!

- Igen, szegény Malkus! Folyt a füléből a vér! Még jó, hogy ott volt Jézus!

- Miért? Mit csinált a Mester?

- Ha nem láttad, nem fogod elhinni! A levágott fület fölvettem a földről, ott álltam, láttam mindent, odarakta Malkus arcához és az úgy ott maradt, mintha valami ragasztóval csinálta volna. Malkus csak tapogatta, nem hitt a fülének. Aztán ugrándozni

varba, amikor Jézust is odavezették.

- Oda vezették? Oda lökdösték! Szörnyű volt látni. A mi Mesterünkkel ezt teszik. Ő pedig hagyta és hagyta! János! Nem lehet, hogy azt várta, hogy te, mint aki rokona a főpapnak, majd csinálsz valamit? Különbem is, téged jobban szeretett Jézus, mint minket. Te szoktad mondani magadról, hogy te vagy, akit Jézus szeretett! Hát hol voltál, te szeretett tanítvány?

- Először is szerintem egyformán szeretett minnyájunkat. Téged Péter, bizonyára legalább annyira, mint minket. Ezért kapta tőle a nevedet, miszerint ne Simonnak

- Velünk? Csak én mentem Vele a kivégzés helyére, s tudod az jutott eszembe, ott a feszület előtt állva, milyen boldogan voltunk együtt Vele, amikor a tó partján tanított, vagy amikor rengeteg halnak parancsolta, hogy ússzanak a hálónkba. Vagy amikor fölvitt bennünket a Tabor hegyre, bátyámmal Jakabbal és veled Péter!

- Bizony csodálatos volt. Legszívesebben le sem jöttem volna.

- És emlékszel a leprásokra, akiket meggyógyított? Ugrándoztak örömben.

Akár csak az a beteg, akit itt Jeruzsálemben gyógyított meg, a Bethesda fürdőnél, pedig 38 éve volt béna!

- Sose felejttem el, amikor késve érkezünk a kedves zsinagóga szolga, Jairus házához. Addigra kislánya meghalt. Akkor hármunknak megengedte Jézus, hogy bem menjünk a 12 éves kislány halotti ágyához és így láttuk, hogy megfogja a kislány kezét és csak ennyit mondott: „Talita! Kum!” Vagyis Kislány! Kelj fel! És Jairus kislánya feltámadt. Akárcsak Naimban az a fiatal. Már a temetőbe vitték, amikor Jézus oda lépett a halotthoz és megszólította, mintha élne: „Ifjú! Mondom neked, kelj fel!” És a naimi ifjú is feltámadt. Bizony láttuk, hallottuk mindezt, néha néhányan, máskor mind a 12-en. Most pedig itt állok a kereszt tövében, s csak én hallok utolsó szavait, mondatait. No meg az édesanyja, Mária. Neki milyen fájdalom lehetett mindez. Neki, aki tudta s nekünk is elmesélte, hogyan is kezdődött Jézus élete. Mi történt Názáretben, aztán Betlehemben. De megjegyzem, Má-

ria úgy állt ott, nem roskadva össze, mint aki úgy érzi, ezzel nincs vége mindennek!

- Közben ide is értünk, Márk szüleinek házához. Lám a többiek már itt is vannak. András, Jakab, Fülöp, Bertalan, Simon, Tádé, Máté, és az ifjabb Jakab. Itt, ahol tegnap még utoljára együtt vacsoráztunk, talán megnyugszik a lelkünk.

- Júdás persze már nincs közöttünk. A szerencsétlen, amikor elmondta a főpapoknak, mikor és hol tudják Jézust csendben letartóztatni és átvette ezért az árulásért a 30 ezüstöt, öngyilkos lett. Felakasztotta magát. Isten irgalmazzon neki, ha van ekkora bűnre irgalmas megbocsájtás.

- Tamás csak éppen elment valahová, de majd visszajön.

*

Két napig, pénteken és szombaton bizonytalanságban és félelemben itt zárkóznak magukra az apostolok, Jézus tanítványai. Vasárnap reggel valaki zörget az ajtón. Magdolna kér bebocsájtást. Magdolna, aki bűnös nőként találkozott az irgalmas Jézussal, aki aztán kiűzte belőle a rosszaságot. Attól kezdve amikor csak tehetett, hallgatta a Mestert, s követte, amerre csak ment. Ő kér és kap Péteréktől bebocsájtást.

Alighogy szóhoz jut, lihegve és könnyek között mondja:

- A sír üres! Ahová péntek este eltemetjük és egy nagy záró kővel elzártuk, üres. Nincs ott a holttest. A katonák akik őrizték a sírt, nem tudnak semmiről.

Péter, a főapostol és a legfiatalabb

tanítvány, János azonnal fölpattannak és irány a sír! János jóval hamarabb odaér, benéz a sírkamrába, de csak akkor lép be, amikor Péter is megérkezik. Akkor mindketten belépnek. Hirtelen úgy látják, mintha ott feküdne a test, aztán látják, hogy ez csak a halotti lepel, amelybe a holttestet helyezte arimateai József és Nikodémus a temetésekor. Mi történt? Hová lett a holttest? Hogyan került ki a lepelből, hogy így maradt itt a több méter hosszú vászon, mintha még benne lenne a holttest?

Ezek a gondolatok foglalkoztatják őket, amikor egy hirtelen pillanat és megjelenik köztük a názáreti Jézus! Feltámadt! Tagadhatatlanul feltámadt!

*

Ma, 2025-ben már régen nem csak Jeruzsálemben, ahol többször is találkozott a 11 tanítvány Jézussal, nem is csak Rómában, ahol Pétert is keresztire feszítették, hanem a nagyvilág minden pontján, így itt Százhalombattán is hirdetjük és ünnepeljük: Boldog Húsvétot, mert Jézus feltámadt.

Ahol ketten vagy hárman együtt vagyunk az Ő nevében, velünk van Ő is.

Ha pedig felelevenítjük az Ő csodálatos életét, templomainkban szemtanúi lehetünk az utolsó vacsorának, ahol hallhatjuk: „Ez az én Testem, ez az én Vérem!” Magunkhoz véve az Eucharistiát, akár magunkkal is vihetjük a feltámadt Názáreti Jézust!

*Boldog húsvétot
minden Olvasónak!*

József atya

Részletek Krizsán László könyvéből

Százhalom évszázados krónikája

SZOLGÁLÓNÉPEK SZÁZHALMON, „VAGYIS MOST MÁR BATTÁN”

A török kiűzése után hatalmas földkereső mozgalom bontakozott ki a megcsappant lakosságú országban. A földkeresők elsősorban a korábbi török területeket szállták meg, s ezek között is elsősorban azokat a vidékeket részesítették előnyben, melyeket a megye és a földesúr a zavaros közállapotok miatt még nem volt képes felügyelete alá vonni, és ahol a korábbi háborúk sok elhagyott falut és műveletlen földterületet hagytak maguk után.

E szempontból igen vonzó és ideális vidéknek tűnt az Illésházy-grófok érdi jószág, ahová Százhalom, későbbi nevén Batta is tartozott, valamint a felszabadító- és kuruc kori háborúkban elnéptelenedett „Buda alján fekvő” birtokok. A néptelen és a földesurak által sem lakott terület a korabeli okmányok szerint Fehérvárig terjedt.

Százhalom, illetve Batta jogilag és ténylegesen Illésházy Miklós gróf tulajdonát képezte. A török időkben 1675-ben elzálogosította a birtoktestet Szapáry Péternek. Az elzálogosítás idején Százhalom már pusztá, elhagyott falu volt. A zálogbirtokos ily módon alig látta hasznát a néptelenné vált, ráadásul török igazgatás alatti birtoknak. A jövedelemszerzés korlátolt lehetőségét ismerte el és méltányolta Illésházy Miklós, mondván, hogy Szapáry Péter „a fölháborodott veszedelmes üdőkben” a remélt módon nem vehette hasznát zálogbirtokának, ezért Illésházy háromszáz forinttal csökkentette a birtok bérleti díját.

Százhalom és a környező birtokok második elzálogosításakor, 1695-ben pedig azért mérsékelte az itteni földek használati díját „mert az elfutott szegénység

helén koborló népek vagynak, kik hátukon hordván házukat, szolgálat nélkül odébbállanak.”

E „kborló népekben” nem nehéz felismernünk azokat a bel- és külföldről érkező földkeresőket, akik elárasztották – egyéb területek mellett – a Budán aluli elhagyott birtokokat. „És mivel ezek mint a féle határokokban válogató jövevény emberek magok Territóriumjának beő voltából annyi földet usuálnak a mennyi kinek kinek tetczik és kívántatik, mellyetis ekkoráigh magok között ugy osztottak föl Esztendőnként azmint nékiek tetczett.”

Gróf Illésházy Miklós (1653–1723)

A földbőség és az a kedvező állapot, hogy az idegenek ott és annyi földet foghattak művelés alá, amennyi „tetszett és amennyit kívántak”, messze földről vonzotta a földéhes szegénységet. Sokan érkeztek Felső-Magyarországról, azon területről, amely a XVI-XVII. században Királyi Magyarország néven alkotta a Habsburg-részt a három részre szakított országban, s ahol a török elől elmenekült földesurak többsége élt, mint a százhalmi birtokos Illésházy-család is, fenntartva régi jogait a török területen fekvő birtokaikra, s be-

hajtható igényeiket e birtokok jobbágyainak szolgálatára.

Felső-Magyarországból hatalmas jobbágytömeg táplálta a földet keresők táborát. A szökött jobbágyok ezrei bujkáltak családotól erdőben, rejtkeekben, míg nem letelepedésre alkalmas területet találtak, ahol földhöz juthattak és ahonnan a megyei hatóságok nem telepítették őket vissza eredeti lakóhelyükre.

E vándorlás méreteit fejezik ki a török kiűzése után és a kuruc háborúkat követő első országos adóösszeírásnak a szökött jobbágyokra vonatkozó adatai. E szerint Liptó vármegyében 1715-ben 2310 jobbágycsaládfőt számláltak össze. Két év múlva azonban már csak 1240 főt találtak. 1070 családotól megszökött. A szökevényeket elsősorban Pest megyében és az Alföldön kutatták. De e területeken kerestek ott-hont a Nógrádból, Hevesből, Szatmárból, Máramarosból, Biharból, Arad vármegyéből, Szabolcsból, Gömörből, Borsodból és a Dunán- túlról szökött földkereső vándorok is.

A sivataggá tett síkon megmaradt ősi törzsek mellé így fonódtak gazdag új hajtások. Valósággal új honfoglalás volt az, amit ősi földjén a magyar paraszt végzett.

A magyar parasztság tilalmakon átömlő honfoglalása a jövődjő sugallata volt akkor, amikor a pusztá térre jó részben idegen új urak birtokaira, hívásra és hívatlanul más népek menekültjei s földkereső vándorai is nagy tömegekben folytak. Hatalmas tót, rutén, rác és oláh népi tömegek mozdultak ekkor meg s nemcsak a népi vonalaikat tölték előbbre az Alföld szélein, hanem távolabb, az Alföld belsejében is kisebb-nagyobb szigeteket és szórványokat ültettek be.

Az ország oláh és rác népeleme éppen ebben a korban a határokon túlról is nagy tömegekkel gyarapodott, s ez önkéntes települőkhez nagyméretű mesterséges telepítések is járultak.

A magyar parasztság történetének avatott kutatója valóságghűen és szemléletesen ábrázolja azt a társadalmi és népi moz-

galmat, amely kialakította a XVIII. századi Magyarország és benne jellemzően tanulmányunk tárgyának, Százhalom és Batta községeknek etnikai viszonyait. Az a megállapítás azonban túlzónak tűnik, amely a magyar paraszt új honfoglalásáról beszél, mivel az új termőterületek elfoglalását végrehajtó tömegnek csupán egynegyed-egyhatod részét alkották más vidékről származó magyar telepések.

Új magyar honfoglalás helyett idegen jövevények honfoglalásáról helyesebb beszélni a XVIII. század elején zajló népmozgalom jellemzéseként.

Egy fél évszázad alatt az ország népessége háromszorosára nőtt. Ekkor, az 1710-1760-ig terjedő esztendőkből alakultak ki azok a népességi arányok, amelyek 1920-ban Magyarország megcsonkításához vezettek!

A XVIII. század elején kibontakozó népességi aránynak a nemzetiségek javára történő eltolódását jól mutatja Százhalom példája.

Százhalom elhagyott jobbágytelkeire több helyről és különböző háttérrel érkeztek telepések. Mindenekelőtt a megszálló török hatalmat kiszolgáló balkáni katonák és más polgári szolgálattevők, akiket a kivonuló török hadsereg nem vitt magával, kerestek új otthont maguknak. E népcsoportot korábbi kötődése a hódítókhoz a magyar lakosság szemében ellenszenvenessé tette, és kerülték a velük való közösségi életet.

Nagy számban érkeztek szerb területekről a Lipót-féle telepítések eredményeként; továbbá önkéntes délszláv bevándorlók, kiket rokonaik boldogulása vonzott az elpusztult magyar falvakba.

Az önkéntes szerb betelepülők térfoglalásának különös kísérő jelensége volt, hogy a XVII. század végén, a XVIII. század elején érkezők általában nem a régi rác telepek közösségében kívántak elvegyülni, hanem új, önálló község létrehozására törekedtek. Így például a legrégebb, az 1440 óta privilegizált és klasszikusnak számító Duna menti szerb települést, Ráckevét az új bevándorlók letelepedési szándékkal számításba sem vették. A fennmaradt korabeli okmányok és tanácsulési jegyzőkönyvek 1690-től 1750-ig egyetlen szerb jövevény letelepedését sem jegyezték fel. Részét alkották a délszláv betelepülőknek azok a leszerelt vagy dezertáló szerb katonák is, akik szolgálatuk letelte után nem kívántak élni a Lipót-féle szerződésben ígért hazatelepítési lehetőséggel.

Százhalom XVII. századvégi betelepüléseinek eseményeit vizsgálva, szólnunk kell a

környező, a pusztulástól megkímélt falvakból kiáramló belső migrációról is. Ezeket az embereket a pusztatelkeken bőségesen rendelkezésére álló föld vonzotta ide, Ercsiből, Penteléről és Rácalmásról. A jövevények a nevezett falvak őslakosságára rátelepülő délszlávok közül kerültek ki, amint az családi neveikből kikövetkeztethető, sőt volt közöttük a török hadseregben szolgáló rác ember is.

A százalmi pusztatelkeket a fenti forrásokból képződött és látható többséget alkotó délszláv népcsoport vette birtokba. Melléjük kisebb számban – és időben, kevéssé megelőzve az idegen ajkúakat – a Felvidékről érkezett magyarok alkották Százhalom harmadik megszállásának népességét.

A német és tót telepítések az említett két etnikum mellett ekkor még nem érték el az újratelepült és immár egyre gyakrabban Battának nevezett Százhalomot.

Az új telepések nem a régi falu helyén építettek otthont maguknak, hanem elsősorban a régi Százhalom „Batta” nevű kultúráján, közel a régi Potentiána sáncaihoz, a Benta-patak Dunába torkolló szakaszától északkeletre.

Az újratelepült falu lakossága nem nyerte el azokat a kedvezményeket, melyeket a munkaerőt csábító földesurak minden új közösségnek – meghatározott időre szóló adómentesség formájában – megadtak.

„Százhalom azaz Batta mintegy harmincz esztendeje épült fel” – írták 1722-ben a birtokátvételi jegyzőkönyvben – „és még nem volt szabadságon” – vagyis még nem nyerte el az újratelepülőket megillető kedvezményeket.

Ilyen és hasonló kedvezményekre közigazgatási egységként a falu közössége több okból nem is számíthatott. Először azért, mert a terület birtokbavétele nem földesúri vagy megyehatósági kezdeményezésre, illetve engedéllyel, hanem spontán népi elhatározás keretében mintegy a törvényes út megkerülésével történt, másodsor azért, mert a lakosság többsége a Lipót-féle telepítési akcióval kapcsolatosan már részesült valamiféle kedvezményben.

A XVII-XVIII. század fordulóján a hivatalos iratok úgy emlékeznek meg Százhalomról, hogy „gyéren lakott terület”, s hogy lakossága szüntelenül változik, mivel a pusztán maradt hatalmas terület bármely pontján, tetszésük szerint foglalhatnak földeket, s a letelepülők nevét semmiféle összeírás nem tartalmazza, minthogy „Batta bekebelezve vagyon Érd falu határába, mintha azonos lenne vele.”

A két helység – Érd és Százhalom, vagy mint az újratelepülés után nevezték, Batta – gyakori azonosítása feltehetően abból következett, hogy mindkét helységet az Illésházy-család birtokolta és a birtokközpont Érd volt.

Az a körülmény is hozzájárulhatott a két község együtt emlegetéséhez, hogy Érden, török-kori nevén Hamzsabégen gyűlt össze a környékbeli falvakban letelepedést és földet keresők csoportja, melynek osztódásából képződött a Battára költözők csoportja. A különválás rendezőelvét – vonatkozó adatok hiányában – nem ismerjük pontosan. Csupán feltételezzük, hogy az Érden összegyűlt délszláv csoport vallási alapon osztódott: a katolikusok helyben maradtak, az ortodox, görög nem egyesült egyház hívei pedig Százhalomra, illetve Battára költöztek.

A két falunév valójában – mint többször említettük – ugyanazon helység különböző területeit jelölte. Százhalom a régi falut jelentette, míg Batta néven a betelepülők által létrehozott új szálláshelyet értették. Megkülönböztetésül Százhalom neve mellett a régi állapotot kifejező rangosabb „possessio” birtok, település megjelölést alkalmazták, míg Battát csak „praedium”-ként – jószág, birtokrész – emlegették, noha lakosság tekintetében, az újratelepülés után, a község Battának nevezett része jelentősen meghaladta a falu régi helyén letelepedőket.

Possessio Batta a XVIII. század eleji újratelepülésekor

A régi szálláshely visszaállításának lehetőségét számos szubjektív ok mellett – leginkább az a körülmény korlátozta, hogy Százhalom második elnéptelenedése után a XVII. század második felében, a pusztán hagyott földeket az ercsiek birtokba vették.

Mikor Százhalom újratelepülése megindult, a régi falu központját képező „Köves hegy” környékén ercsi gazdák szántottak, vetettek, kaszáltak. Az ercsiek részéről ez éppoly önkényes földfoglalás volt, mint a Battára költöző új telepéseké, és kizárta annak lehetőségét, hogy Százhalom a régi helyén „épüljön meg” újra!

A FÖLDESÚRI HATÓSÁG MEGJELENÉSE

Battán a XVIII. század elején, tiszttartói jelentés szerint: „cirtiter harmincz eött jobbágy”, azaz jobbágycsalád élt. E szám valószínűleg eltúlzott annak érdekében, hogy a földesúri hatóság minél nagyobb terhet vethessen ki itt letelepült jobbágyaira.

Fejér vármegye ugyancsak e korból származó összeírása szerint 7 egész telkes és 14 féltelkes jobbágy élt a faluban. A zsellérek számát pontosan nem tudjuk meghatározni, mivel azokat az újabb betelepülők és özvegyek között tartották nyilván. Ezek együttes száma 1710–1711-ben 17 volt. Néhánynak nevét is ismerjük az első telepések közül: Dolustip József a későbbi bíró és Ernokovics, Ferencovics, Rasevics, Brodovits, Csuka, Jovisics, Osztovcics, Bojsit, Bogary Millich, Popovics, Tomity, Gubovics és Grabovics családnevek.

A gyéren betelepült Százhalom és Batta lakosságának megadóztatása akkor került napirendre, mikor Illésházy gróf kiváltotta zálogba adott birtokait Szapáry Pétertől. Ez az esemény 1715-ben egybeesett egy királyi rendelet kihirdetésével a jobbágyi szolgáltatásokról. A jobbágy meghatározott helyzetben jogot nyerhetett szolgálatainak pénzbeli megváltására. E kedvezményben nem csupán a telkes gazdák részesülhettek, hanem a földdel nem rendelkező zsellérek is. A szolgálatok számtalan fajtája alakult ki az úr-jobbágy viszony skáláján. Voltak „cenzualisták”, „kontraktualisták”, „árendások” és „szabadköltözők”. Ráadásul a földesúri kezelésbe vett úgynevezett majorsági földeken egyre nagyobb számban jelentek meg a mezőgazdasági bérmunkások, akik „conventio” ellenében vagy vegyes pénztermény bérért végezték munkájukat.

Az új mezőgazdasági munkaviszonyokat kidolgozó kollégiumnak, mint királyi tanácsos, tagja volt Százhalom földesura, Illésházy Miklós is. E bizottságban szerzett ismereteit igyekezett javára fordítani a zálogból visszaváltott birtok kormányzásában. Mindenekelőtt a birtokok és szolgálonépeik pontos számbavételét rendelte el.

Instrukciójában a jó szó alkalmazására hívta fel tisztviselőit és a jobbágyok összeírásának műveletébe még a legközelebb elérhető papot is bevonnai ajánlotta:

„Ezen vad emberekből és akaratos Nemzetéghből álló lakóknak és embereknek jó szótt köll adni először és min-

denek fölött és az említett plébános eőket capacitáltatni, hogy minden lehetséges módon igyekezőnk eőket támogatni és képtelent és lehetelent tőlök nem is kívánunk, seőtth aki közülök az mi jószágunkban, s alattunk megh maradni a jövendőben nem akarna ... az ott való tisztviselőnél magát időbe bejelentse, ha tartoznék megfizesse, szabadon elbocsátatik, s oda mehet az hová akargya.”

A szabad távozás nem valami úri kegy volt Illésházy gróf részéről, hanem az idők parancsa. A jobbágyszökések gyakorisága országszerte arra figyelmeztette az uraságokat, hogy a röghöz kötést – amely Werbőczy István óta a jobbágypolitika alappillére volt – tovább aligha lehet alkalmazni változatlan formában, mert, ha tűrhetetlen a helyzete, a jobbágy elszökik. S ez esetben még adósságait sem fizeti ki.

„Ha csak kíványgák, edgyik, vagy másik helységbeliek az ollyatin szabad migratiójok éránt való levelünket nékiek kiadni is megh cselekedesszük, mikor megh kíványnyák, aláírásunk és pöcsétünk alatt ki is adgyuk nékiek. És így annyival inkább nem nehezíthetik az helységekben lévő gazdáknak, házaiknak összeírását. Szükséges és illendő lévén minden földes urnak tudni, mennyi szántó, és minémeő emberei legyenek edgyik és másik helységben, és jószágában, ki is eő nékiek előítéletül nem szolgálhat, mivel eörököss jobbágyinknak – hacsak magok nem akargyák absolute nem kíványnyuk eőket tartani, következőleg attul illyenképpen nem is félhetnek. Holott pedig mint afféle megh átolkodott hitván Nemzetség az illyen rationabilitásnak sem engedve, kit nem remélnünk, tehát ugyan csak valamely móddal ki köll tanulni, hogy hány gazdából és házból áll edgyik vagy mássik helységünk.”

A földesúri instrukcióból ismételtelen kiténik, hogy a birtokigazgatás legfontosabb induló feladatának a jobbágyok számbavételét és szolgálataik pontos körülírását tekinti a földesúr. A jobbágyok viszont ezen aktus elkerülését tartották jövőjüket eldöntő feladatnak, mert az összeírásban, ha nem is röghöz kötést, de gúzsba kötést éreztek megvalósulni.

Ezért a nyilvántartásba vételt minden módon gátolni igyekeztek. Elrejtőztek. Erdő és mocsár nem lévén, a Duna szigetére vonultak, a birtokközpontban való megjelenést testületileg megtagadták. A tisztartók egyre csak azt jelenthették, hogy: „Az megh átolkodott fél keresztény és merő pogány ábrázatú s hasonló természetű Nemzetség”, a „százhalmi eszeveszett em-

berek” többszöri hitegetés után az összeírás elvégzését meghiúsították, s ezért az összeíró a Szapáry urasága idején készített összeírást vette alapul.

Ez az összeírás azonban Százhalom „puszta-korszakában” – illetve az utolsó újratelepülés kezdetén készült, s így adatai a legkevésbé sem elégtették ki az uraságot.

Az újratelepült százhalmi birtok igazgatásának megszervezése közben fejez ki értetlenségét a földesúr azzal kapcsolatban, hogy tulajdonában „valami Batta néveő praediumot mond lenni Szapáry úr embere.”

E helyütt ismételtelen utalunk arra, hogy a földesúr eme tájékozatlansága saját birtokának nevét illetően, nem valami úri nagyvonalúságból ered, hanem abból, hogy korábban ilyen vagy hasonló nevű helység önállóan nem, csak Százhalom kül-területeként létezett, s a legilletéke-sebb, a terület földesura Bata nevű helységet saját birtokai között nem ismert.

Három esztendőn keresztül, 1719–1722-ig folytak elvetélt kísérletek az uraság által annyira óhajtott összeírás elkészítésére. De a százhalmiak „mint afféle eszeveszett emberek, edgyet értvén az Érdiekkel, magokat semmiképpen az kívánt összeírásnak alávetni nem akarták és Érdiekhez hasonló declaratiót tettek előttünk.”

Mivel az összeírás megtagadása az egész Illésházy birtokon általános volt, kétoldalú úrbéri szerződés – amely a jogokat és kötelezettségeket rögzítette – létre nem jöhetett. A földesúr ezért egyoldalú kívánság- vagy inkább parancslistát állított össze, úgy szövegezve a szolgálatok meghatározását, mintha azok a jobbágyokkal történt közös megállapodás alapján születtek volna.

„Birtokaink Lakossival léptünk ilyen végzésre, az mint következik.” A királyi kancellár földesúr Bécsben, 1722. december 9-én írta e sorokat, ám azok tartalmához nemcsak a jobbágyok, de még az uradalmi tisztartók sem szólhattak hozzá.

Százhalom jobbágyainak ezen első, 1722-ből származó urbárium – eltekintve attól, hogy az érintett szolgáló népek véleményét mellőzte – jogi szempontból kifogástalan okmány. Illésházy Miklós nem hiába viselte az egyik legmagasabb hivatali méltóságot a királyi udvarban, az általa egyoldalúan szerkesztett ügyirat a XVIII. század hivatali írásbeliségének mintadarabja lehetne.

(folytatjuk)

A helyi kultúra egy adott közösség vagy földrajzi terület sajátos szokásainak, értékeinek, hagyományainak, viselkedésmintáinak, művészetének, és mindennapi életének összessége. Ez a kulturális összetettség az adott közösség identitásának egyik alapvető építőköve, és meghatározza a csoport tagjainak egymással és a külvilággal való kapcsolatát.

Jankovits Márta:

A föld embere (folytatás)

Jóska leánya, Ágnes nemcsak szép volt, de valamilyen különleges, rendkívüli kedvesség sugárzott belőle. Egész csendes, nyugodt lénye vonzotta maga köré az embereket, főleg a gyerekeket. Már egészen kislány korától segítette az édesanyjának a legnehezebb munkákban is. Vasárnap délután beáztattak 4-5 teknő ruhát, amit aztán hétfőn hajnaltól napestig mostak. Nemcsak náluk volt a hétfő a nagymosás napja, hanem szinte az egész faluban. Hétfőn mosás, szombaton takarítás, a többi napon munka a határban, vagy otthon, attól függően milyen évszak volt. Ágnes még a bélmosástól sem undorodott, igazi parasztlány, méltó lánya az apjának. Kapált, ásott, aratott, szőlőt szüretelt, kukoricát szedett, etette az állatokat, fejte a teheneket.

Tizenhat éves sem volt, amikor beleszeretett a helyi kőműves fiába, az Ács Janiba. Talán vonzotta, hogy a Jani szeme ugyanolyan kék volt, mint az övé. Juci mélyen hallgatott erről az érzésről, mert ismerte az apját, tudta, hogy nagyon fiatalnak találná egy udvarlóhoz, aki idősebb is volt nála, jó pár évvel. Janit még a bevonulása előtt gyakran látta a falu legszebb, legkacérabb lányával sétálni vasárnap délutánonként. Hilda az édesapjával lakott a főutcán, aki úgy mesélte, hogy Trianon után kerültek Magyarországra. A felesége halála után költözött az újszülött lányával Battára. Soha nem házasodott újra, pedig Hildának igencsak szüksége lett volna az erős anyai kézre. Az apja eléggé szigorú volt, de ennek ellenére a lány gyakran kimaradt, olyanokkal látták, akikkel nem kellett volna. Ágnes nem értette, mert még nagyon fiatal volt hozzá, hogy Janinak miért kell ez a lány? Úgy gondolta elvakította, hogy Hilda nagyon szép volt, feltűnően öltözködött, kifestette magát, amit egy olyan falusi lány, mint az Ágnes, soha nem mert volna megtenni.

Amíg a többi lány éjszakánként padlásról padlásra bujkált, Hilda vidáman sétált az utcán a katonák között. Janit karácsony előtt hazaengedték pár napra, ami nagy csoda volt, de valahogy elintézte. Kapott itthonról levelet egy barátjától, hogy a lánnyal, akinek udvarol, baj van. Nem hitte el, de nem volt maradása, hazajött, ha csak pár napra is.

- Gyere pajtás! – hívta a barátja – most a saját szemeddel láthatod, mit művel Hilda. Soha nem hitted volna el, ha nem látod.

Jani, úgy ahogy volt, egyenruhában indult el a barátjával a fő utcán. Már messziről látta Hildát, amint két orosz katonával lassan sétált az egylet felől. Már indult is volna feléje, amikor a barátja megragadta a karját.

- Megörültél Jani? Mit akarsz két oroszal szemben? Le akarsz magad lövetni te szerencsétlen? Nem ér ez a nő annyit.

Jani visszament a frontra, onnan írt levelet a Hildának, amiben szakított vele, de nem írta meg mi volt az oka.

1945-1951., SZÁZHALOMBATTA

Jóska azon a tavaszon nehezen állt neki a szántásnak. A bombák ugyan már nem hullottak az égből, de félt a fel nem robbant aknáktól. Elvetette az a kevés magot, amit megmentett, remélve, hogy az egyre terjedő hírek nem igazak. Mindenfélét beszéltek az emberek, de senki nem tudta mi fog történni. Jóska állandóan a Péter nyakára járt hírekért.

- Nem tudtok valamit ti ott a községházán? Hallgatom a rádiót, olvasom az újságot, de nem igazodok ki rajta, ahogy más sem. Elveszik a földemet? Most szántottam, elvetettem a magot. Az újságok csak azt írják: „földet minden parasztnak”, meg, hogy felszámolják a nagy és középbirtokokat. Mennyi az a középbirtok?

- Nyugodj már meg bátyám, annyit tudok amennyit te.

- Már, hogy a Jóistenbe nyugodjak meg, ha ki akarják húzni a lábam alól a földet?

Jóska hívő ember volt, Isten nevét hiába sohasem vette a szájára, de most teljesen kétségbe volt esve. Amióta az eszét tudta a föld volt mindene meg a családjá. Egy napon aztán Péter már pontos utasításokkal jött haza a községházáról, amit azonnal vitt Jóskának.

- Na bátyám, itt a hivatalos papír, megalakult az Állami Földalap. A nagybirtokokat államosítják. Az is megvan, kik igényelhetnek földet, a gazdasági cselédek, a mezőgazdasági munkások, a törpebirtokosok. Nyugodj meg, idővel kiderül mit is akarnak, de azt is kikötötték, hogy csak az örökölheti a földet, aki vállalja a további művelést.

Jóska ebbe bele is nyugodott. Szántott, vetett, aratott még három évig, tudva ezt a földet már senki nem veheti el tőle. Az Ágnes dolga is rendeződni látszott az Ács Janival. Jóska belenyugodott a lány választásába, bár voltak fenntartásai a vőlegény személyével. A felesége mindig azt mondta, ha Ágnesről van szó senki nem elég jó az apjának.

Anna örömmel készülődött egyetlen leánya esküvőjére, 1948-ban. Ágnes is boldog volt, ahhoz ment, akit szeretett, az Ács Janihoz. Nem érdekelte, hogy szegényes az esküvő, mert a háborút még nem heverte ki a falu. Egyetlen ember nem örült, a menyasszony apja, a Jóska. Jani és a barátja titokban tartották, mi történt a másik lánnyal, Jani azonban odaállt a leendő apósa elé, és mindent elmondott. Ezt nagyon becsülte benne Jóska, de félt, hogy a Hilda ezt nem fogja annyiban hagyni. Nem hiába tartott ettől, mert nem sokkal az esküvő előtt a lány megjelent Péter feleségénél. Mindennek elmondta az Ágnes, hogy miatta szakított vele a Jani. Az hallgatta szótlanul egy ideig, aztán átment a sógorához és elmondta, itt a Hilda náluk és mindenért az Ágnes hibáztatja.

Jóska amúgy nagyon nyugodt ember volt, de most, hogy a lányáról volt szó nem kímélt senkit.

- Mit akarsz Te a lányomtól? – kérdezte még csendesen.

- A maga lánya miatt szakított velem a Jani. Biztosan kitalált mindefélét rólam, hogy őt vegye el. Milyen lánya van magának?

- Biztosan nem olyan, mint te. Az Ágnes nem tud rólad semmit, de én igen.

- Maga? Mit tud maga énrólam?

- Azt, amit a Jani látott, akkor karácsonykor itthon volt, és keresett téged. Annyira jól szórakoztál a katonákkal, hogy észre sem vetted Jani látott sétálni a katonákkal az utcán. Mellette az egyik barátja, tehát tanú is van. Figyelj rám jó! Ha csak egyetlen rossz szót is hallok, amit a lányomra vagy a Janira mondasz, semmi nem marad titokban, bár az egész falu tudja miféle vagy.

Hilda nemsokára az apjával együtt elköltözött a faluból. Ágnes nem hagyta ott az apját, építettek egy szobát a házhoz, ahol egy évvel később megszületett Jóska első unokája, a fiú, majd évekkel később egy kislány.

Jóska nagyot tévedett, amikor azt hitte most már, senki nem veheti el tőle a földet. A falu megint felbolydult, mert úgy, mint 1948-ban idegenek jelentek meg, agitátorok, még a szó is visszatetszést keltett mindenkiben. Akkor békekölcsönt kellett jegyeztetni, papírt kaptak pénz helyett. Azt mondták, ezzel segítenek az államnak. A békekölcsön után jött a beszolgáltatás. Először a zsírt vitték el, majd a tojást, a gabonát, a tejterméket, az élő szarvasmarhát. Minden vágást kötelező volt bejelenteni. Jóska meg a veje, Jani az aratás után a vállukon vitték fel az ötvenkilós búzászákot a padlásra. Kiterítették a nagyponyvát, arra öntötték ki a gabonát. Nem sokáig örülhettek a jó termésnek, mert egy napon hármán jelentek meg a háznál. Ketten idegenek voltak, egy meg falubeli.

- Markovics József! – Ami búzája van, kötelező beszolgáltatni az államnak.

- Minden búzát? Mit adok akkor enni a családnak? Itt a feleségem, a lányom gyereket vár. Már mindent elvittek, mit akarnak még?

- Csak csendesen, mert rosszabb is történhet magával, ha sokat jár a szája!

A falubeli ember vérvörös arccal, lehajtott fejjel állt az idegenek mellett.

- Rám ne haragudj Jóska! – súgta oda elmenet – ezek lesöpörték mindenki padlását, a faluban. Megparancsolták, hogy menjek velük, mutatva ki hol lakik.

Jóska tudta, nem bűnös a falubélijé, de soha nem felejtette el neki azt a napot.

Régen, talán még a háború előtt sem volt ilyen szegény a falu, mert tartalékolnak, elrejtették, amit csak lehetett. A szegénység a legrosszabbat hozzák ki azokból, akik egyébként is hajlamosak voltak rá. Mindennaposak voltak a feljelentések a feketevágásról. Jóska telenének kisborja született, amit ahogy elérte az időt, Jóska le akarta vágni, mert legalább kis tartalékot akart. Félt nagyon de megkockáztatta a feketevágást. Másnap megjelentek nála az állami emberek, követelve a húst.

- Azt mondják meg, honnan tudták meg, hogy levágtam a borjút?

- Honnan? Mert egyik nap még bőgött a másik nap meg nem.

Jóska nem volt buta ember, tudta ezek az emberek nem hallhatták az állat bőgését, csak valamelyik szomszéd jelenthette fel. Fájt neki, hogy a család minden búzáját lesöpörték a padlásról, elvitték a húst, de akkor még nem sejtette nem ez a legnagyobb veszteség, ami éri. Nemsokára a falu egy új szót ismert meg: „szocialista földtulajdon”.

1949-ben kijött a Tanácsházához az ún. „kuláklista”. Péter már nem dolgozott a községházán, amit most átneveztek Tanácsházának.

Mind a három Markovics rajta volt a „kuláklistán”, ami azt jelentette, hogy amelyik gazdát kuláknak minősítettek, „felajánlhatták” ingyenesen a földjüket az államnak. Egyszerre „osztályellenségek” lettek a saját falujukban.

Jóskának volt annyi földje, és jó minőségű, hogy a 10 holdja után 960 kiló gabonát kellett beszolgáltatnia. A föld értékét aranykoronában mérték, ez azt jelentett, hogy milyen minőségű a föld és mennyi rajta a tiszta nyereség. Még a háború előtt megvett a testvéreitől jó pár hold földet, mert sem a Péter, sem András nem akart olyan gazda lenni, aki csak földet műveli. Az apjuk István is nagyon értett a földhöz, így csupa jó minőségű földet hagyott a fiaira. Péter és András is bekerült a kuláklistába, mert még így is maradt elég földjük, de Jóskának volt a legtöbb. Ez nem jelentett igazi gazdagságot, de rengeteg munkát igen. Nem úgy, mint a földbirtokosok, mással végeztették el a munkát, Jóska, ahogy a többi gazda szántott, vetett, hajnalban kelt, etette az állatokat. Nagyobb munkára, mint az aratás vagy a szüretelés fogadott idenymunkásokat.

Most kivette az állam, hogy ami a család szükségletén felül van be kell szolgáltatni. Személyre szólóan állapították meg a mértékét. Búza, tej, zsír, hús és minden más terménynek még 1948-ban a negyedét vitte az állam később folyamatosan emelték a beszolgáltatás mértékét. 1951-ben jó volt a termés, de 1952-ben nagyon gyenge. Ennek ellenére ugyanannyi terményt kellett leadni az államnak, így nem maradt elegendő a család ellátására sem. Két év alatt gabonából a beszolgáltatás aránya majd négyszeresére nőtt. 1951-ben már vitték a mezőgazdasági gépeket is, darálókat, traktorokat, cséplőgépet. Disznóvágáskor vágási engedélyt kellett kérni, a felét be kellett adni.

Egy hold szőlő három hold szántónak felelt meg, így Jóska nagyon nehéz helyzetbe került. Volt szőlője az Alsószőlőben, közel az ercsi határhoz, a falu feletti hegyen, a kukoricaföldje mellett, egy hold búzaföld, a Duna mellett a falutól nem messze. Ez volt a legértékesebb 22 aranykoronás. Anna sokszor mondta, hogy nem kellene ennyi föld, csak a munka lesz több, de Jóska nem hallgatott rá.

- Jó lesz az a gyerekeknek, mindig kell annyi föld, hogy akármi van, ne haljanak éhen. A föld ott marad, ahol van, azt senki nem tudja elvinni.

1959., SZÁZHALOMBATTA

Meleg nyarat hozott az 1959-es esztendő, azonban nemcsak meleget, de meghozta az új csapást, a teljes földrendezést, ami arra kötelezte a gazdákat, hogy minden földjüket bevigyék a TSZ-be. Még 1951-ben az első TSZ szervezés elkerülte a falut, de most nem.

Augusztus végén, még iskolai szünet volt, mikor az utcán játszó gyerekek, ijedten szaladtak be a Jóskáék kapuján. Az egyik fiú még a diófára is felmászott, mikor az öltönyös idegenek között meglátta az iskola egyik tanárát.

- Anna néni! – Jöjjön gyorsan! Egy csomó idegen keresi magukat.

- Gyere hamar Jóska! – szaladt Anna az istállóba. Öltönyösök jönnek befelé a kapun.

Ilyenkor nyáron, amíg nem kellett fűteni a nyári konyhába költözött a család. Ott főztek, ettek. Minden évben tavasszal és ősszel az asszonyok minden konyhai eszközt alaposan lesikáltak, úgy vitték a nyári majd a téli konyhába, amit arra az időre szobaként használtak. Az asztalt abrosszal terítették le, a padlót szőnyeggel borították be. Jóska illetudó falusi ember léteire ide invitálta be a vendégeket, akármilyen szándékkal is jöttek.

Jóska tudta kik ezek, agitátorok, akik rábeszélják a gazdákat lépjenek be a TSZ-be. Sajnálta a tanárt, akin látszott, iszonyúan érzi magát. Múltak az órák, az öltönyösök csak beszéltek és beszéltek. Jóska csendesen ült a fehér színű fa karosszékében, hallgatta ezeket,

az embereket, akik jól tudta, el akarják venni a földjét. Mindegy hova, állam, TSZ, de nem a saját földje, hanem közös. Ahogy ő más gazdaember sem értette, miért kellene bevinni azt a földet, amit ő szántott, amibe vetett, amit learatott másnak adja. Jóska olvasta az újságokat, tudta nemcsak a földet vették el, de senkinek nem lehet saját tulajdona. Végül nem írta alá a belépési nyilatkozatot.

Pár nap múlva híre ment a faluban, hogy többen nem írták alá, így erőszakosabb eszközökhöz nyúltak az agitátorok. Egy már elég idős szerb parasztembert, behívták a Tanácsházára, ami régen a főjegyző háza volt és kiemelkedett a kis falusi házak közül. A meleg nyárban jól befűtötték a hatalmas vaskályhát, ráadtak bundát, sapkát és mellé állították. Addig ott kellett maradnia, amíg alá nem írta a belépési nyilatkozatot.

Jól számítottak, mert az emberek saját magukat és családjukat féltve csak beléptek a közösbe. Három hangosbmondó volt a faluban felszerelve, egy az egylet, egy a falu végén, az első battai magyar iskola, egy a Tanácsháza épületének tetején. Naponta felsorolták, hogy mindenki hallja, kik írták alá a belépési nyilatkozatot. Hallhatták az alvégen, a felvégen a névsort.

Jóska, ha bánata volt legjobban, az istállóban érezte jól magát. Az egyik sarokban készített magának szalmából egy kis kuckót. Leterítette pokróccal és ebéd után ott szundított egy félórát, de előtte elolvasta az újságot. Amikor nem volt sok munkája, bealudt a délutánba. Anna tudta, hol keresse, ha szüksége volt valamire.

Ezen a napon Jóska alig evett valamit, már ment is az istállóba. Éjszaka nem aludt egy szemhunyasnyit sem, folyton a belépésen járt az agya. Tudta előbb vagy utóbb, de engednie kell. Hirtelen elhatározással befogta a lovat a szekérbe és elindult a határba. Végig a főutcán elgondolkodva nézte az alacsony nádtetes házakat, tudta ki melyikben lakik, emlékezett még a nagyszüleikre, szüleikre is. Szerette ezt a falut, a sáros utcájával, a kis boltjaival, a postával, a kocsmával, ahova nagyon ritkán, de időnként be-betért. Nem is inni, csak beszélgetni, meghányi-vetni a világ dolgait. Mostanában az emberek inkább csak hallgattak még itt is, ki tudja ki hallja meg, mit beszélnek.

A keresztnél a Gyormán felfelé, amit még életében nem tett, ütni kezdte a lovat, aki az üres szekeret könnyedén vitte fel a dombra. Ahogy közeledett a földje felé egyre érezte, hogy a düh, az elkeseredés, a tehetetlenség egyre jobban elfogja. Életében kétszer fordult vele elő, hogy elvesztette a fejét. Egyszer még legénykorában, a kocsmában, kicsit többet ivott a kelleténél és összeszóllalkozott egy másik legénnyel. Már felemelte a kezében a bicskát, mikor hátulról lefogták. Akkor kijózanodva örült, hogy megúszta. – Soha többet! – fogadkozott, de most ez túl sok volt, elveszteni a földet, a jószágot, mindent, amiért egész életében dolgozott.

- Ágnes gyere gyorsan! – kiabáltak az utcáról – apád üti a lovat a Gyormában, rohan felfelé a kocsival.

Ágnes a Kisgyormán szaladt felfelé a határba. A kukoricaföldjük mellett egy hold szőlőt is művelt Jóska, a lánya arra tartott, ahonnan már messziről hallotta a fejsze hangját. Közelebb érve látta, hogy az apja teljes erejéből sorra vágja ki a tőkét, amelyeken sűrűn lógtak az érni készülő fürtök.

- Apa, Apa! Mit csinál az Isten szerelmére?

- Hagyjál lányom, látod, kivágom az összeset. Ebből a szőlőből nem fognak enni meg bort inni, a közösben.

- Apa, magát ezért nagyon megbüntetik, de lehet, hogy az egész családod. Itt a két gyerek, mi lesz velünk, ha börtönbe kerül? Még a Janinak is baja eshet.

Jóska kezében megállt a fejsze, úgy nézett a lányára. Lassan kicúsított a kezéből és leesett a földre.

- Igazad van lányom. Menjünk haza!

Jóska másnap aláírta a belépési nyilatkozatot.

1960–1965., SZÁZHALOMBATTA

Jóska, ha nehezen is, de idővel beleszokott, hogy nem a saját földjét műveli. Megalakult a TSZ, irodával, elnökkel, elnökhelyetessel.

Dolgozott, ahogyan régen, de a szíve már nem volt benne. A tagok kaptak egy kevés földet, amit „háztájinak” neveztek el. Megélni nem lehetett belőle, csak ami szűkösen elég volt a családnak, meg az állatok etetésére. A ház körüli veteményesben Anna megtermelte a konyhára való zöldséget, krumplit, hagymát mindent, ami kellett. Évente két disznót vágtak, egyet karácsony előtt, egyet februárban. Lassan enyhülni kezdett a helyzet, még a forradalomkor 1956. október 31-én a rádióban bementék, hogy megszűnt a beszolgáltatás. Ez nagy könnyebbség volt, mert úgy érezhették, nem hiába dolgoznak. A TSZ is jobban ment, több pénzt kaptak a munkaegységre az év végén, év közben pedig előleget. Jóskának megmaradt a Duna parti régi búzaföld, ahova még 64 évesen is kijárt, befogva a szekérbe az egy szem lovát. Már nem búzát vetett bele, inkább kukoricát meg babot.

1960-ban már világos volt a falu előtt – bár senki nem tájékoztatta a lakosokat -, hogy nagyarányú építkezés kezdődik. Az addig csendes kis falu teljesen felbolydult. Jöttek az egész országból a munkások, sokan kiadták az üresen álló szobát, nyári konyhát albérlőknek. Hatalmas, sóderrel rakott teherautók dübörögtek végig a Duna felé vezető utcán.

A vejének jó helye volt a téglagyári műhelyben. Vasárnap délutánoként összegyűlt a nagycsalád, Anna meg a Ágnes sütötte a finomabbnál finomabb süteményeket. A két fiú is megházasodott, az unokák is nőttek. Ilyenkor nyáron vasárnap délután Jóska meg a Péter kiült a kispadra a Péter háza elé. Nézték a fel-alá sétáló fiatalokat, akikkel tele volt az utca. Sokan, a faluvégi futballpályára tartottak a meccsre, többen a mozielőadás kezdetére vártak. Nagy néha elment előttük a busz, néha egy-egy autó, de nagyon ritkán. A téglagyári autó is csak hétköznap járt.

Ebéd után kicsit lepihentek, aztán négy óra felé Frici kiült a padra, és nézte a lassan közeledő Jóskát.

- Adj' Isten Péter – emelte fel a kalapját és leült a testvére mellé.

- Adj' Isten Jóska – hangzott a felelet.

- Meleg nyarunk van az idén. Úgy nézem jó lesz a kukorica.

- Csak, ha nem veri el a jég.

Ezzel megtárgyalták a fontos dolgot és csendesen, békében ültek egymás mellett, ahogyan már több éve mindig. Hat óra felé elköszöntek, mert várta őket a vacsora.

Még azon a héten Péter szokatlanul korán kopogott Jóska házának ajtaján, aki látta rajta, valami baj lehet.

- Gyere bátyám, de te is Anna. Ezt látnotok kell!

Rosszat sejtve követték Pétert, aki megállt a Kossuth Lajos utcánál, fent az úton.

Jóska először nem látta a testvére mit akar mutatni, de körülnézve meglátta a hatalmas darut, amelyik markolójával egymás után tépte, marcangolta Jóska földjét, és ejtette bele a teherautó platójába.

- Mit csinálnak ezek? Hiszen ez az én földem! Még rajta van a kukorica is.

- Úgy hallottam itt lesz a melegvízes csatorna – válaszolta Péter.

Anna könnyes szemmel nézett Jóskára. – Azt mondtad, a földet nem lehet elvinni! Látod, hogy lehet.

Az életerős férfi akkor lett öregember. Mindent elveszített, amiért dolgozott egy életen keresztül. Szóltanul megemelte a kalapját a felesége felé.

- Menj haza Anna, vár a család. Az még megmaradt. – És elindult a kocsmá felé.

– „De most már tudom és el is hiszem” – válaszolt András és bocsánatot kért édesanyjától. Ettől az esettől kezdve Bogner Mária tisztelőjévé vált.

A történetet nekem akkor mesélte el, amikor elmondtam az első zárándoklatunk történetét. Ahol éppen először megpihentünk, tömegével nyíltak az ibolyák és mindenki gyönyörködött bennük. A szentéletű apáca már rövid életében nagy tiszteletnek örvendett a környéken. Bajaikkal az emberek felkeresték és kérték, imádkozzon

Bogner Mária Margit (1905–1933)

ügyük jobbra fordulásáért. Már évtizedek óta zajlik boldoggá avatásának pere. Sírját sokan látogatják és kérik segítségét. Mi is bajaink közepette hozzá folyamodtunk, és eddig nem is hagyott cserben bennünket.

Most, hogy ezekről írok, meg kell emlékezni az utolsó közös túránkról, ami 2017. március 25-én Gyümölcsoltó Boldogasszony napján volt. Ezt a túrát a Százhalombattai 1026-os Szent László cserkészcsapat számára szervezte Mikulásik Gábor cserkészparancsnok. Ilyen idő tájt minden évben rendeznek a cserkészek Sefcsik Gergely – a csapat alapítója – tiszteletére túrát, sok gyermekkel, kísérő szülőkkel és a KÉSZ tagjaival. A feladatunk volt, hogy Ábel Andrást vezetőül felkérjem, legyen velünk Ófaluban, amikor odaérünk és mondjon el a cserkészeknek, amit csak lehet. Egy kis szervezéssel magunkkal vittünk egy hordozható magnót és előre megbeszéltük Andrással, hogy az általa mondott előadásáról felvétel készül. Amit majd odahaza papírra le is gépelünk, így maradandóvá válik. Ebbe beleegyezett és meg is köszönte a lehetőséget.

Bejártuk a Szapáry-pincét és környékét, megnéztük a Szent Mihály templomot, Bogner Mária sírját. Ahová nem jutottunk el, arról csak helyben beszélt. Így született meg 17 gépelt oldal a túráról, Mikulásik Gábor pedig legépeltette a szöveget. Magam kicsit szerkesztettem és javítottam rajta. Az Érden megjelenő „IRKA” című újságban talákoztam egy továbbfinomított változatával, ami a szélesebb érdeklődő közönség számára készült. Örök élmény maradt számomra, ezért pár mozzanatot kiemelnék belőle.

Ezen a túrán ért a villámszerűen rámtörő hiány, hogy a lovagterem bejárati sarkának jobb oldalán nincs meg Szapáry Péter rabhelyének vasrácsa. Ezt a vasrácsot látták már nagyszüleink is, mert az iskolából már őket is elvitték a történelmi sétára Százhalombattáról. Én is ezt láttam mindig. 2017-ben már nem volt meg. Hová lett? Fémgyűjtögetők elvitték pár ezer forintért? Hiszen a helyiség zárva volt, csak előzetes szervezéssel tudtunk mindig bemenni. Szegény Ábel Andrást kérdeztem:

– András, soha nem jutott eszetekbe egy kis mintát venni a rácsból és elküldeni szénatom vizsgálatokra kormeghatározás céljából?

– Sajnos nem.

Láttam arcán a tehetetlenséget és a szomorúságot. Így tűnnek és tűntek el alapvető bizonyítékok a múltunkból. Bízom benne, hogy legalább egy fényképfelvétel előkerül majd a rácsozott fülkéről. Könnyen előfordulhat, hogy száz év múlva legendának minősítik a létét. Van egy jó támpont és erre mégiscsak Ábel András hívta fel a figyelmet, bele is kapaszkodott: Anasztázió Georgescu kereskedő leírása 1626-ból, amikor Budáról Banja Luka-ra tartott és közben körülnézett Érden. Bejárta a romos Sárkány Ambrus-féle kastélyt és arról leírást adott. Ezt a leírást egy magyar kutató a Hittani kongregáció levéltárában találta meg könyvjelzőként 1990-ben.

A másik eset, amikor 2012-ben egy Buzás nevű régész szemügyre vette a pince legrégebbi részét és találtak egy ajtófélfát a falban. Ebből vettek mintát és elvégezték a kormeghatározást. A vizsgálat eredménye az 1200-as évek elejére teszi azt az időt, amikor a fát kivágták. Megint csak kérdeztem, a vizsgálati eredményről van egy példány? – Nincs – válaszolta András.

Minden látogatás alkalmával felemerült Szapáry Péter itteni fogsága. Amikor fordul a kocka – Buda visszavételével – Hamza bég lett a fogoly és Szapáry Péter a fogvatartó.

Oly szép ez a történet, hogy német földön egy Charlotte von Pfeiffer nevű hölgy német nyelven történelmi drámát írt róla. Ezt a darabot aztán magyarra fordították és sok helyen előadták. A reformkorban Pesten is, mint hazafias történelmi darabot játszották. Azt mondta András, látott róla korabeli plakátot szereposztással. Kérdeztem tőle, hogy „és itt nálad otthon vagy az érdi múzeumban nincs belőle másolat?”

– Nem tudok róla – felelte.

Pár sarkalatos esetet hoztam fel példának, de sajnos még van más is. Jovicza Ignác és kortársai még látták a Bronzkori földvár területéről kikerült római feliratot: Potentia.

– Hová lett – kérdeztem?

– Elvitték a Nagytétényi Múzeumba.

– Ott látta valaki?

– Igen. Elmentek az érdiiek és látták. Egy ideig ott volt, aztán onnan is elkerült valahova.

Alapvető tanúsítvány lehetne, bizonyíték. Mit bizonyítana? A hun történeteket. Abban is egyet értettünk, hogy a százhalombattai leletek az érdiiekkel együtt folyamatában értelmezhetők és hogy ebben a két városnak össze kellene dolgozni.

Amit e témáról leírtam, igen hézagos, de Ábel András figyelemfelhívó tevékenységének ezzel is emléket szeretnék állítani. Személye bár megosztó, olykor ellentmondásos volt, erre a temetésén elhangzott beszéd hívta fel a figyelmet. Amikor leírom, hogy Érd, akkor is rá gondolok, mert tőle tudom, hogy Attila egyik nagyapja volt Érd. Ha a szó gyökét vizsgálom az ÉR – ami mindent táplál. Érd – Érd el és mindent elérsz. A szó gyökből a szavak halmazát lehet képezni és ez érdekes vizsgálat tárgyát képezhetné.

2020. május 3-án hallgattam utoljára András rövid beszédét Bogner Mária sírjánál. Sokan voltunk és üdvözlöttük egymást. Meghívtam június 21-re a hegyen lévő keresztet, hogy a nyári napforduló tűzrakásán legyen ott ő is. Elfogadta és hozzátette, gondolkodik róla, kiket fog magával hozni. Már nem ő jött, csak halálának híre. Június 23-án volt a temetése. „Dísz sírhelyet” kapott. Neve alatt ez állt: „Érd lelkiismerete.” Alatta a következő sorok olvashatók: „Álljatok meg útjaitokon, nézelődjétek és kérdezősködjétek: Melyik út a legjobb út? – azon járjatok”.

Halálát követően is résztvettünk hasonló határjáráson Süle Zsolt vezetésével, akinek köszönettel tartozunk, hogy átvette az ismeretek továbbadását. Úgy tudom, hogy Csőzik László polgármester úr is végez ilyen tevékenységet.

A temetést követő napon, 2020. június 24-én Székesfehérváron volt Győri Balázs pappá szentelése. Másnap az első önálló miséjét a Szent István templomban tartotta.

Fiatal életútja különösen nehéz, hányatott volt. Roma családból származott, a mélyszegénységből jött, de valami hajtotta őt a szellemi felemelkedés felé. Megpróbált külföldön fiatalon boldogulni, de az állapotokat elviselhetetlennek találta és sietett vissza Magyarországra, a szó szoros értelmében fillér nélkül. Budapestről gyalog indult el Győr felé az autópálya mellett éjszaka. Meglátta őt Illéssy Mátyás plébánosunk. Megállt mellette és kikérdezte. Honnan jött? Hová megy? Mit segíthet? Röviden ez a történet a valóságban évekig tartó folyamat volt, de már a plébániánkhöz kapcsolódva, ahol sok segítséget, jó szót és imát kapott tőlünk. Mátyás atya pedig elindította a papi hivatás göröngyös útja felé. Így lett a Székesfehérvári Egyházmegye felszentelt papja.

Kezdő papként óriási feladatot kapott, önálló plébánossá lett kinevezve Adonyba. Mellé más miséző hely ellátását is rábízta a püspök atya. Hamarosan testileg-lelkileg össze is roppant a feladatok súlya alatt.

Első miséjén így szólt hozzánk: „Annak pedig különösen örülök, hogy a kedves testvérek között virágzott ki ez a papi hivatás. Jó embereket ismertem meg a hívek körében, akik mindig segítők voltak és sosem fogyatkozott meg a támogatásuk. E nélkül nem sikerülhetett volna elérni a Jó Istennel közösen kitűzött célt.”

Még egy hasonló eset és értesítés. Kalányos Ottót pappá szentelték Gyulafehérváron és új miséjét Százhalombattán mutatta be 2020. július 19-én. Kalányos Ottó Székelyföldről ugyancsak egy roma családból származott. Ami az ő esetében szinte az árvaságot jelentette. Megrázó történet az övé is, amiben a papi hivatás felé vezérelte sorsa. Felszentelése előtt saját választása volt, ismeretségei révén Százhalombattára jönni. Nálunk volt majdnem egy évig. Lelkes, hiteles, rendkívüli karizmával megáldott fiatalemberként ismertük meg. Örült, hogy közöttünk lehet és úgy érezte, közünk volt ahhoz, hogy papi hivatásáig eljutott. A papi hivatás gyakorlati ismereteire, nehézségeire Mátyás atya igyekezett rávezetni. Együtt laktak, miséztek megértésben. Felszentelésén, az első miséjén, amikor eljött hozzánk, maga szerkesztette és írt kis füzetet lepett meg bennünket. A címe: „Fiatalként, fiatalnak, mindenkinek, avagy hogyan használd ki talentumaidat”.

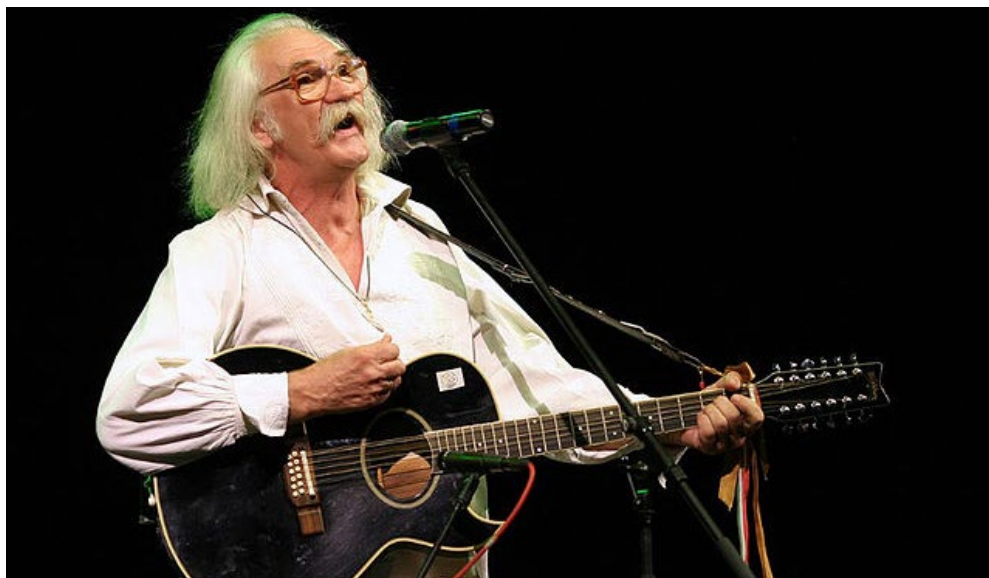
Illéssy Mátyás atyának nem csak az előzőekben leírt két személy hivatásához volt köze, hanem Hees Árpád, Oraveczki Attila százhalombattai gyökerű papnövendékekhez is. Récsei Norbert pedig a Parciumból, Romániából püspöki jóváhagyással települt át egyházmegyénkbe és sok időt töltött Százhalombattán. Kölsönösen megszerettük egymást. Innen került a velencei szolgálati helyére. Valamennyi fiatal az ő papi támogatásával választotta a papi hivatást.

*

Folytatva még e sűrű 2020. június végi hétnak az eseményeit, ha ránéztünk a naptárra ismét június vége volt és Szent László Nap. Hiába járvány, félelem, elzárások, az ünnepre készültünk és némi változtatással a program is összeállt. Kiderült, hiába voltak az eredményes tárgyalások a Magyar Mise előadására, ezt Tolcsvayék még időben le-

át. A „Díj” alapítása azért történt, hogy Százhalombattán, aki az egyházi és világi tevékenysége során a közösség, az ifjúság, a hagyományok érdekében kimagaslóan dolgozott, azt a személyt ebben az elismerésben részesítik. A szóba jövő személyekre a KÉSZ tagság tehet javaslatot és a legtöbb ajánlást kapott részesül a Szent László napon az elismerésben. Az első alkalommal a díjat „Postumus” Sefcsik Gergely kapta, aki az első cserkészcsapatot megalapította és első parancsnoka volt. Az ifjúság közösségi életének megszervezéséért és neveléséért részesült a díjban. Az elismerést Tóth Ernő adta át Sefcsik Gergely gyermekeinek.

Ezt követően a Szent László templomban levetítettük a „Magyar Mise” című oratóriumot, a Magyar Zeneakadémián legutoljára elhangzott nagyzenekar és kórus előadásában. Utána Tolcsvay Bélával beszélgettünk.

Tolcsvay Béla

mondták a járvány miatt. Azt tettem, amit lehetett, mert ünnepségnek lenni kell, abban biztos voltam. Ha a nagy bajban mostohán kezeljük Szent László ügyét, hogyan várunk el tőle segítséget?

Tolcsvay Bélával megvolt a kapcsolat és éltem is vele. Meghívtam őt és testvérét, Tolcsvay Lászlót, közülünk pedig felkértem Németh Andrászt és Pallagi Lászlót, hogy teremtsék meg annak lehetőségét, hogy a Magyar Mise legújabb feldolgozott nagyzenekari előadását felvételről megtekinthessük a Szent László templomban. Ezt követően pedig élő beszélgetéssel folytatnánk az előadást.

A megemlékezés úgy történt, hogy június 26-án fél hatkor a Szent László téren beszéd hangzott el, majd koszorúzással folytatódott és a helyi KÉSZ által alapított „Szent László Díjat” első alkalommal adták

Testvére, Tolcsvay László nem érkezett meg a beszélgetésre, kimentette magát, mert saját névnapi ünnepségét szervezte meg erre az időpontra. Tolcsvay Béla viszont elmondott a darab 1987-es bemutatójával kapcsolatban sok egyéb részletet. Azt is elmondta, hogy a szívéhez közelebb áll az elsőként bemutatott verzió. Beszélgetésünk végén gitárjával kedves dallamokat zenélt, és mi mással fejezte volna be az estét: „Legyen úgy mint régen volt” – zenei darabbal.

A programot a Római Katolikus Plébánia szervezte és minimális költségeit állta is. A részvétel ingyenes volt, nyitott mindenki számára. A szabadban, sötétedésig, egy nagyszabású agapéval zártuk az ünnepséget.

*Lejegyezte: Szegedinác Anna
(folytatjuk)*

Mitták Ferenc – **Mittákné Bögre Ágnes**

Más szemmel: Forradalom Pest-Budán

1848. MÁRCIUS 15.

A XIX. század első fele a magyar reformkor küzdelmes évtizedeit jelenti. A magyar nemesség, különösképp a középbirtokos réteg rádöbbsent arra, hogy a saját és az ország érdekei egyaránt a politikai, társadalmi és gazdasági viszonyok modernizálását kívánják.

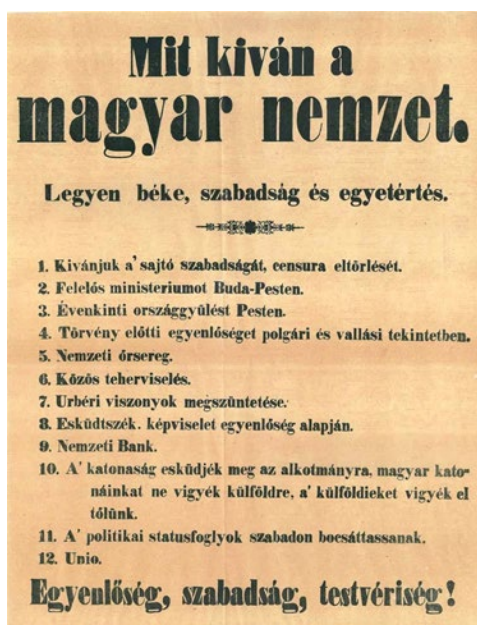
1825-től kezdetüket vették a reformkori országgyűlések. A kor nagyjai – gróf Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Kölcsey Ferenc, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, valamint a reformkor többi kiemelkedő személyisége – a támadást az elavult feudális formák ellen indították. A gazdaságot szerették volna lendületbe hozni, s ezért törekedtek az ősiség megváltoztatására vagy eltörlésére, a jobbágyfelszabadításra (önkéntes vagy kötelező örökváltásra), az ipari termelés beindítására, a közlekedés fejlesztésére. Ez az a periódus, amikor elérték az államnelyben a magyar nyelv hivatalos használatát, amikor végbement Magyarországon a nemzetté válás.

1847. novemberében Pozsonyban ismét összeült az országgyűlés, a résztvevők még nem tudták, hogy ez lesz az utolsó rendi országgyűlés. A szokott menetrend szerint indult a munka, az alsótáblán Kossuthék viszonylag radikálisabb reformokat szorgalmaztak, de a felsőtábla ezeket visszautasította.

1848 első hónapjaiban azonban forradalmi mozgalmak indultak Európában: januárban Palermóban, majd Észak-Itáliában, 1848. február 23-24-én pedig Párizsban tört ki forradalom. Párizsban elűzték Lajos Fülöp királyt és kikiáltották a köztársaságot. Mindezek az események termékenyítő erővel hatottak Pozsonyra, a követekre. Kossuth Lajos 1848. március 3-án „roppant számú hallgatóság, fulladásig tömött karzatok, remegő várakozás” között egy felirati javaslatot terjesztett be, amelyet az alsótábla lelkesen elfogadott. A feliratot V. Ferdinánd uralko-

dónak szánták, amelyben a köztelherviselés kimondását, a kárpótlás melletti jobbágyfelszabadítást, a nép politikai jogokkal való felruházását, s a reformok biztosítékaként felelős magyar parlamenti kormány kinevezését követelték.

A felirat az országgyűlés ügymenetének rendje szerint a főrendi tábla elé került. A bécsi kormányzat azonban időnyerési céllal késleltette a főrendek ülésének összehívását.

Eközben Pest-Budán, amely ekkorra az ország egyik politikai központjává vált, a nemesi és a polgári értelmiség elitje, az Ellenzéki Kör és a fiatal értelmiség Pilvax kávéházhoz kötődő csoportja Kossuth támogatására azt tervezte, hogy követeléseiket pontokba foglalják, és több ezer aláírással együtt eljuttatják Pozsonyba. Megszövegezték a 12 pontot, és március 19-ére népgyűlést hirdettek.

Közbeszólt azonban a történelem: 1848. március 13-án Bécsben, a császárvárosban kitört a forradalom. A nádor Pozsonyban március 14-én összehívta a főrendi táblát, amely ellenvetés nélkül megszavazta Kos-

suth és az alsótábla felirati javaslatát. Ezt követően döntöttek arról is, hogy a nagy jelentőségű okmányt másnap az országgyűlés küldötte vigye Bécsbe.

Március 14-én este Pest-Budára is megérkezett a bécsi forradalom híre. S másnap az izzó parázs lángra lobbant...

1848. március 15-e szerdai napra esett. Borongós, esőre hajló, kora tavaszi nap volt. A „márciusi ifjak” reggel Pesten, a Pilvax kávéházban gyülekeztek. Ott, ahol előző este 9 óra tájban szereztek tudomást a március 13-ai bécsi forradalomról, amelynek hírére eldöntötték, hogy a korábban általuk március 19-ére tervezett demonstrációjukat előrehozzák, és március 15-én akcióba kezdenek. A Pilvax ifjúságának kis csoportja Petőfi Sándor, Vasvári Pál, Jókai Mór, Vajda János, Irinyi József, Bulyovszky Gyula, Degré Alajos, Vidats János és mások vezetésével először az egyetemi fiatalok megnyerésére indult. Előbb az orvoskar hallgatóihoz, majd velük a politechnikum diákjaihoz (a mérnökökhöz), azután a jogászokhoz vonultak. Az első lépés sikerült, a diákság testületileg csatlakozott. A nélkülözhetetlen tömegtámogatás nőttön nőtt, a kezdeti kis csoport a délelőtt folyamán két-három ezerre duzzadt, amikor megérkezett a Hatvani (ma: Kossuth Lajos) utcába, a Landerer és Heckenast nyomdához. Petőfi, Irinyi és Degré a „nép nevében” lefoglalta a nyomdát, s a mozgalomhoz örömmel csatlakozó nyomdászok megkezdték a 12 pont és a „Nemzeti dal” című Petőfi-vers szedését. Az első példányokról felolvasták a kint várakozó tömegnek a szabad sajtó első termékeit. Az indítóroham ellenállás nélkül győzött, Pest népe a gyakorlatban is sajátjának ismerte el a 12 pontot.

A hatóságok ezalatt tehetetlenül üléseztek. Sem a Pest városi, sem a Pest vármegyei tanács, sőt még a Budán székelő Helytartótanács sem mert fellépni fegyveres erővel a tömeggel szemben. Kivártak, s bíztak a tömeg lecsendesedésében.

A kezdeményezőket azonban a délelőt-

ti siker felbátorította, s délután 3 óra a Nemzeti Múzeumnál népgyűlést hirdettek. Itt már tízezres tömeg hallgatta meg a 12 pontot és a Nemzeti dalt a szemerkélő esőben (bár kiderült, hogy csak legendává vált, mert Petőfi nem szavalta el a versét). S itt született az elhatározás, hogy a rendkívüli helyzet miatt összehívott pesti városi közgyűléshez vonulnak, és felszólítják azt a 12 pont elfogadására. A városházához vonulva az ifjúság vezetőihez csatlakozott Nyáry Pál és Klauzál Gábor is. A tömeg nyomására a tanácsnokok a pesti polgárság és a tanács egyhangú kívánságának nyilvánították a pontokat. Megalakult a forradalom hatalmi szerve, a Közbátorsági Választmány.

Pest forradalma győzött, s elindult Budára. Az imbolygó hajóhídon átözönlő zászlót lobogtató, esernyős tömeg – amely a 20 ezer főt is elérte – a Helytartótanács épületéhez vonult. Miután körülvették az épületet, a Helytartótanács is „reszketni méltóztatott”. A Választmány és az utca küldöttsége átadta a követeléseket. A Helytartótanács engedett: hozzájárult a cenzúra eltörléséhez, a nemzetőrség növeléséhez, a bebörtönzött Táncsics Mihály szabadon bocsátásához.

A Nemzeti Színházhoz Táncsics Mihállyal diadalmenetben visszatérő tömeg joggal ünnepelhetett: tizenkét óra alatt meghódolt akarataknak Pest-Buda minden hatósága.

„Ez volt március 15-ke. Eredményei olyanok, melyek e napot örökre nevezetessé teszik a magyar történelemben. Események folytatásának ez közönséges volna, kétségkívül, de tekintve annak, ami volt, kezdetnek nagyszerű, dicső. Nehezebb a gyermeknek az első lépést megtennie, mint mérföldeket gyalogolni a meglett embernek.” – írta az eseményekről Petőfi.

Pesten fellobbant a láng, amelynek tüze másfél évig nem húnyt ki. Ez a láng elégette a feudalizmus merev, korhadt rendszerét, és megnyitotta a polgári fejlődés útját Magyarországon. Az 1848. március 15-ei pesti forradalom idején és az azt követő napokban a magyar országgyűlés Pozsonyban intenzív munkát végzett. Március 18. és április 8. között összesen 31 törvényjavaslatot készített el, amelyeket a parlament alsó és felső háza folyamatosan egyeztetett egymással és a bécsi udvarral.

1848. április 11-én reggel az uralkodó (V. Ferdinánd) által kinevezett Batthyány-kormány tagjai letették az esküt. Kikből állt az első felelős magyar kormány? Elnöke: gróf Batthyány Lajos; tagjai: Szemere Bertalan (belügy), Kossuth Lajos (pénzügy), gróf Széchenyi István (közlekedés- és közmunkaügy), Klauzál Gábor (földművelés-, ipar- és kereskedelemügy), báró Eötvös Jó-

zsef (vallás- és közoktatásügy), Deák Ferenc (igazságügy), Mészáros Lázár (hadügy) és herceg Esterházy Pál (király személye körüli miniszter), aki a külügyminiszter munkakörét is megkapta.

1848. április 11-én a király szentesítette, azaz jóváhagyta aláírásával a forradalom törvényeit, az ún. áprilisi törvényeket,

amelyek lerakták a polgári Magyarország alapjait. A 31 törvény minden lényeges kérdést szabályozott, megkezdődhetett egy új korszak építése...

MEGJEGYZÉSEK, FELVETÉSEK, GONDOLATOK:

1848. március 15-e a polgári forradalom győzelmének ünnepe Magyarországon. A közvélemény nagyobb része úgy tudja, hogy ezen a napon a „márciusi ifjak” vezetésével győzött a forradalom Pest-Budán és „pont”, úgy tudják, hogy minden Pest-Budán történt. Nos, ez csak az események fele. A másik fél Pozsonyban, az országgyűlésen történt. Itt dolgozták ki és fogadtatták el az „áprilisi törvényeket”, a polgári átalakulást biztosító jogi kereteket.

A jövőben erőteljesen tudatosítani kell, hogy Pest-Buda és Pozsony egy történet, a kettőből lett egy egész. Tehát amikor a nemzeti színű kokárdát a mellünkre tűzzük, egyszerre adózunk a pesti forradalmi ifjaknak és a pozsonyi országgyűlés politikusainak tisztelettel a cselekedeteikért.

1848. március 15-e kiemelkedő – ha nem a legnagyobb – ünnepünk, csodálatos tettet hajtottak végre Pest-Budán, de a magyar reformpolitikusok is Pozsonyban, az országgyűlésen. A pesti forradalomnál volt

erő és elszántság a fiatalokban, felismerték az adódó lehetőséget. Nem nagyon szokták kiemelni, de elismerésre méltó, hogy amikor a „márciusi ifjak” március 14-én este értesültek az előző napi bécsi forradalomról, bátran és határozottan döntöttek arról, hogy a március 19-ére tervezett demonstrációjukat már másnap, március 15-én megtartják. És

az események igazolják, hogy igazuk volt, jól cselekedtek.

A nagy eufóriában (talán öndicséretben?) arról sem szabad megfeledkezni, hogy az 1848-as európai forradalmi tavasz eseményei elősegítették a magyar forradalom sikerét, mivel kedvező feltételt biztosítottak. Egyedül talán nem ment volna, így viszont a kissé megrendült Habsburg Birodalommal szemben együttes erővel fel lehetett lépni.

ÖSSZEGZÉS:

Az 1848. március 15-én győztes polgári forradalom, az „áprilisi törvények” lehetőségét teremtettek a reformok megvalósításához, Magyarország újjáteremtéséhez. Lerakták a polgári Magyarország alapjait. Végérvényesen megszűnt a feudalizmus, s törvényes lehetőség teremtődött egy új típusú fejlődés számára. A megvalósult eredmények sok évtizedes társadalmi reformkísérletekre – a reformkorra – nyúlnak vissza, amelyeknek betetőzése volt csak a márciusi forradalom és az „áprilisi törvények”. A kor nagyjai Magyarországot a fejlett Európához emelték, s külön csodálatra méltó, hogy mindezt törvényesen és vérontás nélkül érték el.

Részlet Mitták Ferenc - Mittákné Bögre Ágnes: *Más szemmel – 48+2 magyar történelmi eseményről és személyről c. könyvéből*

TEGYÉTEK,
AMIT MOND
(JN 2,5)

XIV. ZARÁNDOKLAT A VÁROSBAN A VÁROSÉRT MEGHÍVÓ

2025. április 5., szombat

Szeretettel várunk minden érdeklődőt, aki a Szent Év nagyböjtjében imádkozva, énekelve, elmélkedve, részt szeretne venni 18 km hosszú gyalogos zarándoklatunkon, engeszteléseként hazánkért, városunkért, családjainkért, és a háborúk beszüntetéséért, magunk és a világ bűneiért.

Gyülekező: 8 órakor, a Szent István-templomban

Útvonal: Dunafüred – Déli gát – Halász csárda melletti pihenő – lovas tanya – Kereszt a Duna felett – Téglagyár – Szent László-templom

Érkezés a Szent László-templomhoz 14³⁰ és 15 óra között.

A zarándoklatot időjárástól függetlenül megtartjuk.
Hozd el örömed, bánatod, gondod!
Krisztus velünk lesz.

Információ:

Németh István: +36 20 513 2305

Szervező: Római Katolikus Plébánia, Százhalombatta
A zarándoklatot támogatja a KÉSZ százhalombattai szervezete.

Százhalom

2025. ÁPRILIS

31 HÉTFŐ	Árpád, Benjámín, Benő	7 HÉTFŐ	Herman, János	14 HÉTFŐ	Tibor	21 HÉTFŐ	Húsvét Konrád, Zelmira, Anzelm	28 HÉTFŐ	Valéria, Péter
1 KEDD	Hugó, Agád	8 KEDD	Dénes, Valér, Valter	15 KEDD	Anasztázia, Tas, Oktávia	22 KEDD	Csilla, Noémi, Kájusz	29 KEDD	Péter, Katalin, Roberta
2 SZERDA	Áron, Ferenc	9 SZERDA	Erhard, Ákos, Döme	16 SZERDA	Csongor, Bernadett	23 SZERDA	Béla, Adalbert	30 SZERDA	Katalin, Kitti, Zsófia, Piusz
3 CSÜTÖRTÖK	Buda, Richárd, Hóvirág, Indira	10 CSÜTÖRTÖK	Zsolt, Ezékiel	17 CSÜTÖRTÖK	Rudolf, Izidóra	24 CSÜTÖRTÖK	György, Fidél, Debóra	1 CSÜTÖRTÖK	Munka ünn. Fülöp, Jakab, Zsaklin, József
4 PÉNTEK	Izidor	11 PÉNTEK	Szaniszló, Glória, Leó	18 PÉNTEK	Andrea, Ilma, Apolló, Aladár	25 PÉNTEK	Márk, Anyos	2 PÉNTEK	Zsigmond, Atanáz, Zoé
5 SZOMBAT	Vince, Iré, Teodóra	12 SZOMBAT	Gyula, Baldvin, Sába	19 SZOMBAT	Emma, Malvin, Zseraldina	26 SZOMBAT	Ervin, Klétusz	3 SZOMBAT	Tímea, Irma, Jakab, Fülöp
6 VASÁRNAP	Vilmos, Bíborka, Taksony, Celesztin	13 VASÁRNAP	Ida, Márton, Hermina	20 VASÁRNAP	Húsvét Tivadar, Tihamér, Töhötöm	27 VASÁRNAP	Zita, Mariann, Anasztáz	4 VASÁRNAP	Mónika, Flórián

